Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, РАЖАБ, 30-КУН. ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ, ДАЛВ, 17-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 4 ФЕВРАЛЬ, СЕШАНБА, 26-СОН • 277 • НАРХИ ОБУНАЧИГА 15 ТИЙИН, СОТУВДА 35 ТИЙИН.

Пойтахт ҳаёти

МАШҒУЛОТЛАР ИШ ЖОЙИДА ЎТИЛАДИ

ОЛИЙ илмгоҳлар, техникумлар, ўрта махсус билим юртларини битириб чиққанлар корхонага бориб бемалол ишлаб кетишолмаяпти. Албатта икки-уч йил шогирд бўлишади. Хорижда бунинг акси. Сабаби — бизда таълим жараёни амалиётдан йироқ. Хорижда эса ўқиш ҳам, иш ҳам баравар ўргатилади. Шу боис бизда диплом эгалари, уларда соҳа мутахассислари тайёрланади.

Яқинда пойтахт политехникуми мураббийлари маслаҳатлашиб, вазиятни ўзгартиришга қарор қилишди. Бундан кейин талабалар назарий дарсдан сўнг ўқув комбинатида бўладиган амалий машғулотга жалб қилинадилар, ёки машғулотларнинг маълум соатлари корхоналарда ўтилади.

ЎЗИНГ УЧУН ЎЛ ЕТИМ

БОЗОР иқтисодиёти, эркин нарх оламини ким қандай тушунишини билмадим-у, аммо ишчилар «ўзинг учун ўл етим» даври келди, деб билишаяпти. Чунки энди ишламаганнинг тишламаслиги аён. Корхоналар қандай бўлмасин даромад олиш пайига тушдилар.

Яқинда Совет-Италия қўшма корхонаси мутахассислари қўшимча пул топиш манбаини излашга киришдилар. Ҳар ким ўз таклифини ўртага ташлади. Кимдир юқори сифатли пластмассадан кенг истеъмол моллари тайёрлаш учун зарур буюмларнинг махсус қуйма қолипларини ишлаб чиқариш ва сотишни таклиф қилганди. Ҳаммага маъқул тушди. Корхона ана шундай қолипларни тайёрлашни йўлга қўйди. Буюртмага талабгорлар бисёрлигидан даромадга барака кирди.

МАОШГА ҚЎШИМЧА

ТЎҚИМАЧИЛИК комбинати чет эл фирмалари билан алоқа қила бошлагач, тайёрланаётган маҳсулотнинг харидорлари кўпайиб қолди. Даромад ортди. Ишчиларнинг ойлик маоши ҳам 1500 сўмга етди. Бироқ ҳозирги қимматчилик шароитида бу ҳам кам. Ахир бунинг маълум қисми овқатланиш, йўл харажатларига сарф бўлади-ку. Шу боис корхона маъмурияти ва касаба уюшмаси комитети, келишиб, ҳар бир ишчи-хизматчига кунига 5 сўмдан тушки овқат пули беришга қарор қилди.

«ЦЕНТРОТЕКСТИЛЬ» ВАКОЛАТХОНАСИ

ЮГОСЛАВИЯНИНГ «Центротекстиль» фирмасининг ваколатхонаси очилди. Унинг Оврупо мамлакатларида юзлаб корхоналари ишлаб турибди. Фирма илгари ҳам жумҳуриятимиздан пахта, тери харид қиларди. Энди бевосита ҳамкорлик йўлга қўйилади. Фирма ишбилармонлари ўз корхоналарида тайёрланган кийим-кечак, пойафзал, турли идишлар ярмаркасини ташкил этишди. Мақсад — Ўзбекистон бозорида ўз маҳсулотларига бўлган эҳтиёжни билиш. Ваколатхона мутахассислари айтишларича, қўшма корхоналар очиш режалаштирилган.

И. ТОШЕВ.

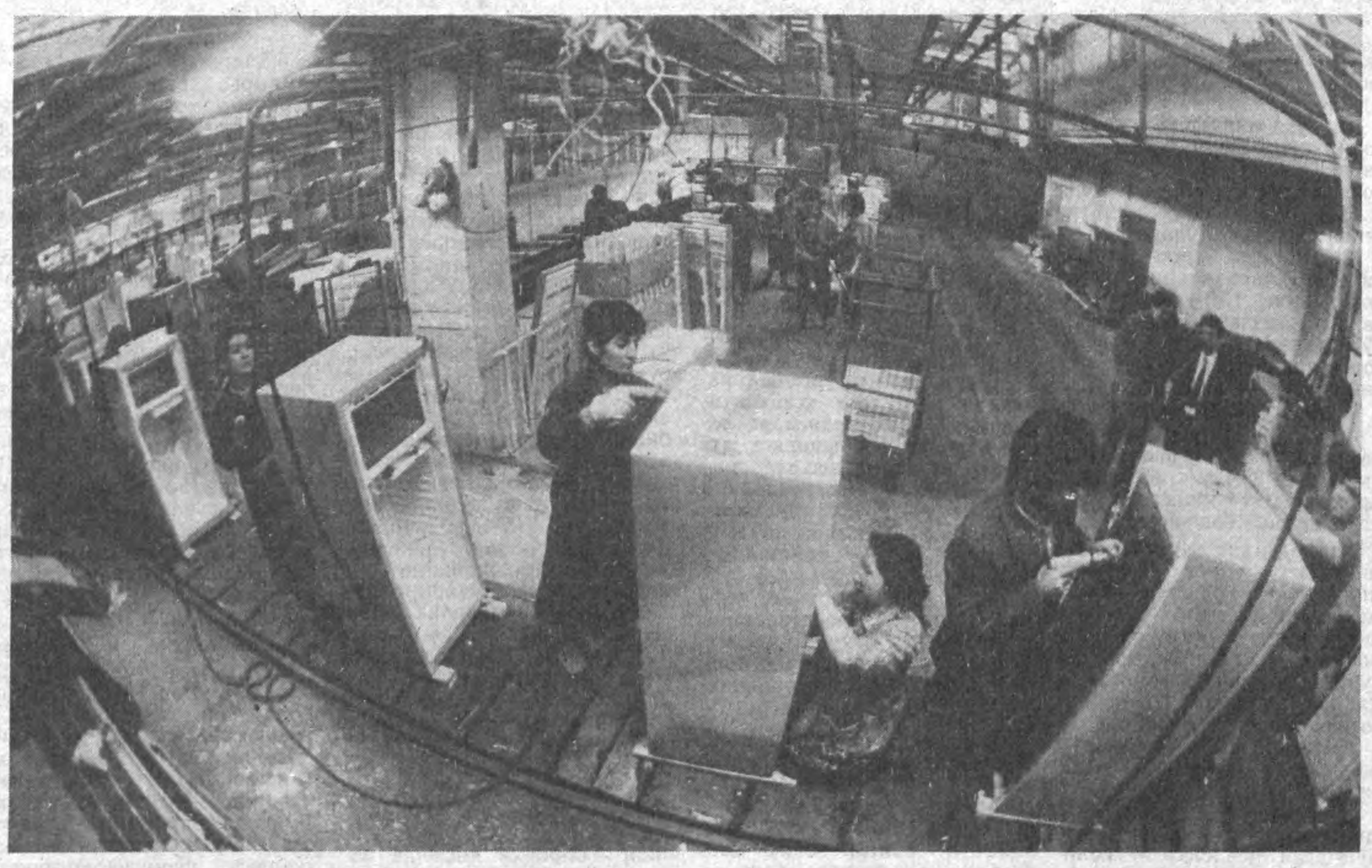

⊙ САМАРҚАНДДАГИ «Сино» акционерлик фирмасининг полипеноуретан ишлаб чиқарадиган янги цехи маҳсулот бера бошлади. Бу ашёдан муҳофаза материали сифатида музлатгичларда фойдаланилади. Энди унинг сифати яхшиланиб, халқаро бозорда рақобатбардошлиги ўсади. «Сино» музлатгичи ўтмишдошларидан ўн баравар узоқроқ чидайди. Девор қалинлиги камайтирилиши ҳисобига музлатиш бўлмаси ҳажми 20 литр кенгаяди. Корхонада ҳозиргача 400 тадан зиёд ана шундай музлатгич ишлаб чиқарилди.

СУРАТДА: йиғув цехида.

Ғ. ҒОФУРОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

КАМАРБАСТА

ҲАР қандай офат беиз қолмайди. Айниқса, қишлоқ хўжалигида кўрилган зарар деҳқоннинг ҳилвираган ҳамёнини қақшатиб қўйиши бор гап. Ўтган йили Андижон районидаги «Москва» давлат хўжалиги жамоаси сув тошқинидан зарар кўрганди. Йил якунида пахтакорлар мўмай пул олишаётганда, улар ер чизиб қолдилар. Аммо дўст дўст бошига ташвиш тушганда билинади деганлари тўғри экан. Яқинда халқ депутатлари вилоят кенгашининг раиси Қ. Холмирзаев раҳбарлигидаги мутасаддилар офатдан зарар кўрганлар ҳузурида бўлишиб, уларга камарбаста эканликларини билдирдилар. Айни чоқда деҳқончилик ходимлари вилоят касаба уюшмаси, Қизил ярим ой жамияти вилоят бўлими, кўплаб ташкилотлар кулфатдан озор чеккан хонадонларни оталиққа олдилар. 205 кишига эса 500 сўмдан 1000 сўмгача ёрдам пули тарқатилди.

Ф. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН ШАРҚШУНОСЛАРИ

ИСТИҚБОЛ УФҚЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг шу йил январь ойи охирида бўлиб ўтган мажлисида бошқа масалалар қатори жумҳурият олий илмгоҳларини такомиллаштириш йўл-йўриқлари хусусидаги масала ҳам кўриб чиқилди. Иқтисодиёт, фан, техника ва маданиятнинг ҳамма жабҳаларида ўзимизнинг юқори малакали кадрларимизга эга бўлмай туриб, жумҳуриятимизнинг тўла эркин ва мустақиллигини таъминлаш мумкин эмаслиги мажлисда яна бир бор таъкидланди.

Ўзбекистон Жумҳурияти жаҳоннинг ҳамма давлатлари билан бевосита алоқага киришаётган, БМТ биноси пештоқида мустақил Ўзбекистоннинг миллий байроғи ҳилпирай бошлаган бугунги вазиятда дипломату ҳуқуқшуносларни, ишбилармону халқаро журналистларни тайёрлаш янада муҳим аҳамият касб этади. Зотан, ўзбек халқининг манфаатлари, унинг келажакда гуллаб-яшнаши ва иқтисодий фаровонлиги ана шу касб эгаларининг маҳоратлари воситасида ҳимоя қилинади ва барқарор бўлади. Бу соҳада дастлабки қадам қўйилди. Жумҳурият ҳукуматининг қарори билан Тошкент давлат адлия институти, техника ва иқтисодиёт дорилфунунлари, Тошкент давлат шарқшунослик институти ташкил этилди.

«Халқ сўзи» — «Народное слово» рўзномалари ва бошқа оммавий ахборот воситалари Ўрта Осиё музофотида биринчи марта жумҳурият Олий таълим вазирлигининг шарқшунослик институти тузилгани ҳақида илгари хабар берган эдилар. Мана энди Тошкент шарқшунослик иститути доимий «яшнаб» фаолият кўрсатадиган ўз манзилгоҳига эга бўлди: Тошкент шаҳри, Луначарский шоссеси, 54-уй. Бўлажак дипломатлар ва иқтисодчилар, халқаро журналистлар ва тарихчилар, жумҳуриятимизнинг бебаҳо бойлиги — республика қўлёзмалар жамғармасининг тадқиқотчилари, диншунослар, классик шарқшунослик таҳлилчилари бундан буён шу ерда таҳсил кўрадилар. Қашқадарё ва Сурхондарёдан, Фарғона водийси ва Хоразм воҳасидан, Қорақалпоғистон Жумҳуриятидан, Бухоро ва Самарқанддан келган юзлаб илм толиблари ҳам яхши жиҳозланган шу бинога кўчиб ўтмоқдалар.

Жумҳурият Президенти ва ҳукуматининг талабаларга, профессор-муаллимлар жамоаларига бундай ғамхўрлиги ва жиддий эътиборини улар мамнуният ва масъулиятни ҳис қилган ҳолда кутиб олдилар. Ишонамизки, орадан кўп вақт ўтмай, Тошкент давлат шарқшунослик институти тайёрлаган мутахассислар халқаро дипломатия майдони ва иқтисодиёт бозорида ўзларининг мустақил жумҳуриятлари манфаатларини муносиб ҳимоя қиладилар.

ҚЎШНИЛАРИМИЗ ҲАЁТИДАН

БАЙРАМ КУНЛАРИГА ТУЗАТИШ

Ҳозирги пайтда собиқ СССР таркибидан чиқиб мустақилликка эришган республикаларда кун сайин кутилмаган ўзгаришлару турли тағйиротлар, муҳим воқеалар рўй бермоқда. Уларнинг бири сиёсатга хос, яна бири иқтисодга, учинчиси ташқи алоқаю муносабатларга, тўртинчиси эса миллий маданияту қадриятларга, тилу турмуш тарзига тааллуқлидир.

Бундай ўзгаришу янгиликларда мустақил давлатлар сифатида тан олинаётган ва эътироф этилаётган республикалар аҳолисининг урф-одатлари, баъзи, тўсиқлару сабабларга кўра ўн йиллаб ёдга олинмаган удумлари, миллий анъаналарию маросимлари, байрамлар ўз аксини топаяпти. Улар мазмуну моҳият, шаклу шамойил жиҳатидан ҳар томонлама бойимоқда.

Жумладан, йил тақвими (календари)ни олиб кўрайлик. Куни кеча қўшнимиз Тожикистон ҳаётида эътиборга молик янгилик рўй берди. У ерда тақвимлардаги байрам кунлари бошқача тарзда белгиланди. 1992 йилдан бошлаб бу республикада 1 январь — Янги йил, 8 март — Халқаро хотин-қизлар, 21—22 март — Наврўз, 9 май — Ғалаба, 7 сентябрь —Истиқлол ва Мустақиллик кунлари, шунингдек Рамазон ва Қурбон ҳайитлари миллий байрам ва муҳим саналар сифатида нишонланадиган бўлди.

Кўриб турибсиз: ҳар йили собиқ СССР давлатида кенг байрам қилинган 23 февраль, 1 май, 7 октябрь ва 7—8 ноябрь саналари эндиликда тарих бўлиб қолади. Тақвимлардаги шунга ўхшаш ўзгаришлар бошқа республикаларда ҳам рўй бериши табиий ҳолдир.

Ф. ПАРПИЕВ.

ҲАРАКАТДА БАРАКАТ

ПАЙАРИҚ ноҳиясида тузилган ассоциация тадбиркорлари дастлабки кунларданоқ эл-юрт мушкулини енгиллаштириш режасини туздилар. Мустақил Латвия давлати билан келишилган шартномага мувофиқ олиб келинган 5,5 минг метр чит, 4 минг метр сурп, 5,5 минг метр гуммаз каби газламаларни янги йил арафасида пиллачиларга етказиб бердилар.

Пиллачилар бу сийловга режадан ортиқча сифатли хом ашё тайёрлаб топширганлари учун сазовор бўлишди. Ҳаракатдан баракат, деб шуни айтсалар керак-да.

Э. ХЎЖАҚУЛОВ.

ҚАЛОВИНИ ТОПСАНГ...

«ҚАЛОВИНИ топсанг — қор ёнади», деганлари рост экан. Яқинда Бўстонга меҳмон бўлиб келган хитойликлар билан «Жиззах чўл қурилиши» бирлашмаси давлат хўжаликлари маҳсулотларини қайта ишлаш ва чет давлатлар билан тижорат алоқалари бўлимининг бошлиғи Фарҳод Сайдалиев ўртасида музокаралар борди. Маълум бўлдики, хорижликларга аммиак селитраси ҳаводек зарур экан. Хуллас, иш ҳал бўлди.

Хитойликлар билан 10 минг тонна аммиак селитрасига шартнома тузилди. Улар бунинг эвазига қанд-шакар, гўшт, болалар кийими, курткалар берадиган бўлишди. Бу нарсаларнинг бариси бирлашма ишчи-хизматчиларига сотилади.

А. БАРОТОВ.

МАКТУБЛАРДА ЭЛ ДАРДИ

ТОКАЙ САРСОН БЎЛАМИЗ?

Бозорчамиз Косонсой сойи қирғоғида жойлашган. Тор, устига устак сувга тўлиб кўл бўлиб ётади. Уни кенгайтириш, таъмирлаш ҳақида ҳеч ким бош қотирмаётир. 1988 йилдан бери бормаган жойимиз қолмади. Вилоят, ноҳия раҳбарларига учрайвериб чарчадик.

Тўғри, Тўрақўрғоннинг тепа қисмида бозор бор. Лекин йўлдан четдалиги учун у ерга деярли ҳеч ким кирмайди, маҳсулот ҳам жуда кам келади. Раҳбарлар бозорчамизни кенгайтиришдан қочишиб бу жойга автостанцияни кўчиришган. Лекин барибир бу бозорга одам бормаяпти. Автобуслар эса автостанция йўлдан узоқлиги боис ортиқча ёнилғи сарфлаб, кириб-чиқиш учун анча вақт йўқотишмоқда. Одамларга автостанция узоқ. Улар катта йўл четида транспорт кутиб қийналишмоқда. Бу масалани ижобий ҳал қилиш учун вилоят автотрестига боргандик, у ердагилар «район раҳбарлари катта йўл чеккасидан жой ажратишса, ўша куниёқ иш бошлаб, бир ҳафтада автостанцияни кўчирамиз», дейишди. Район совети раиси О. Бозоров, ижроком раиси О. Исматуллаевлар эса «хўп-хўп»дан нарига ўтишмаяпти.

Октябрь ойида вилоят советига борган эдик. У ерда биз, уруш ва меҳнат фахрийларини жуда яхши кутиб олишди. Район раҳбарлари билан гаплашишларини айтишди. Лекин натижа бўлмади.

«Машъал» рўзномасида бозор муаммосига бағишланган танқидий мақола босилганда директор Юсуфжон Ёқубжонов катта ваъда қилганди: бозорни тартибга келтирамиз, яхшилаймиз... Ўқиб, хайрият-ей, деб қувонгандик. Афсус, бу ҳам ёлғон чиқди. Район советининг раиси О. Бозоров, вилоят матлубот жамияти раиси Б. Абдуғанниевлар ҳам қоп-қоп ваъда қилишганди. Барибир ҳеч қандай ўзгариш бўлмади. Токай қўйнимизни пуч ёнғоққа тўлдиришади?

Т. РАҲИМОВ,
У. ХУДОЙБЕРДИЕВ.
(Жами 34 имзо).

Наманган вилояти.

ВАЪДА БИЛАН ҚОРИН ТЎЙМАЙДИ

Ҳозир 38 ёшдаман. 1989 йил 15 сентябрь куни Урганч шаҳар ҳарбий комиссарнати томонидан Чернобиль аварияси оқибатларини тугатишда қатнашиш учун олти ой муддатга олиб кетилган эдим. Иш жойимиз АЭСнинг ўта хавфли тўртинчи блоки ертўласида эди. Мен у ерда бурғуловчи машинист бўлиб ишладим. Шу фалокатда қатнашиб нурланиш касаллигига мубтало бўлдим. Нурланишим даражаси 2,20 рентген экан. Ҳозир иккинчи гуруҳ ногиронман.

Маълумки, Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ва ногиронларига давлат томонидан қандай имтиёз берилган бўлса, биз ҳам ўша имтиёзларга эга эканлигимиз қонунлаштириб қўйилган. Шунга қарамай 1990 йилдан бери квартира ололмай овораю сарсонман. Урганч шаҳар совети ходимлари эса ваъда беришдан нарига ўтишмайди. Ваъданинг чеки борми ўзи?

Машарип ИБРОҲИМОВ.

Хоразм вилояти.

ҚУТАВЕРИБ ЧАРЧАДИМ-КУ!

1990 йили Асака ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигидан уй-жой қуриш учун 6 сотих томорқа олган эдим. Ўзим Андижон шаҳар умумий овқатланиш корхонасининг оддий ишчисиман. Ҳозир ойига 500 сўм атрофида маош олаётибман. Бу ойлик билан ҳам оила тебратиб, ҳам уй солишга қурбим етмайди. Шу боис 1990 йил сентябрь ойида давлатдан 5 минг сўм ссуда олиш учун Асака район ижроия комитетининг кооператив ва якка тартибда уй-жой қуриш бошқармасига керакли ҳужжатларни топширган эдим. Орадан саккиз ой ўтгач, Асака шаҳридаги 3572-омонат кассасига ҳужжатларимни ўтказишди. У ерда ҳам мана олти ойдан буён яна навбатда турибман.

Саккиз сотих томорқада икки оила — ўн жон яшаймиз. Яқинда яна келин туширмоқчи эдик. Давлатнинг қарзини қачон оламан экан-а? Кутавериб чарчадим-ку!

У. АБДУЛЛАЕВ.

Андижон вилояти.

ОБРЎДАН ПУТУР КЕТМАСИН

Бухоро темир йўл вокзалига бориб дилим ниҳоятда оғриди. Илгарилари чипта сотувчилар ширинсухан, хушмуомала бўлишарди. Ҳозиргилари эса батамом акси.

4 январь. Кеч соат 7. Вокзалда тумонат одам. Кассалар тирбанд. Бир амаллаб саккизинчи кассага яқинлашдик. Чипта сотувчи Назирахоннинг қўли қўлига тегмайди. Навбатда турганларга сира ҳам қарамайди. Фақат кимларнингдир номидан илтимос хатларини олиб келганларга хизмат кўрсатиш билан банд. Чипта олувчилар уни ҳам қуруқ қўйишмас, албатта. Биз икки нафар ногирон бирин-кетин навбатда турдик. Қанчалик илтимос ва илтижо қилмайлик, Назирахон қиё боқмади. Бошимиз узра эса у одамлардан мўмай пул олиб чипта узатишдан чарчамасди... Соат 20 лардан кейингина учинчи кассадан 89-тезюрар поездга Камол исмли кассир йигит кўмаги билан биттагина чипта олишга муваффақ бўлдик.

Мен илгарилари Тошкент вокзалларида икки, уч, ҳатто тўрт баравар қимматига чипта сотиб юрадиган ёшлангларни учратиб, ёқа ушлардим. Бизда эса ўша пайтлар бундайлар йўқ эди. Ҳозир эса улар бизда ҳам пайдо бўлишибди. Хўш, ўша олибсотарларга Назирахонга ўхшаш кассирлар ҳомийлик қилишмаяптимикан? Қолаверса, Ўрта Осиё темир йўл бошқармасининг Бухоро бўлими мақтовга лойиқ, эътиборга сазовор бўлимларидан бири эди. Биз, оддий фуқаролар, яъни йўловчилар ҳам уларнинг бу ютуғи билан фахрланиб юрар эдик. Назирахонга ўхшашлар бор экан, бундан буён бўлимнинг обрўсига путур етиши, яхши номига доғ тушиши муқаррар.

А. ҲАЙДАРОВ.

Бухоро шаҳри.

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

✦ Қирғизистон Республикаси билан Корея Республикаси элчихоналар даражасида дипломатия муносабатларини ўрнатиш тўғрисида келишиб олдилар. Шу ҳақда Москвада тегишли ҳужжат имзоланди. Унга Қирғизистон Республикасининг доимий вакили Оқматбек Нанаев ва Корея Республикасининг Москвадаги фавқулодда ва мухтор элчиси Кон Но Мен қўл қўйдилар.

✦ Таллиндаги Тоопса саройида Россия ва Эстония давлат делегациялари ўртасида музокаралар бошланди. Унда собиқ СССР қуролли кучларининг эндиликда Россия Федерацияси тасарруфида бўлган қисмларини Эстония ҳудудидан олиб чиқиш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинмоқда. Илгари Литва ва Латвия давлатлари билан ҳам ана шундай музокаралар ўтказилганди. Аҳдлашувларга биноан қўшинлар Литвадан февраль ойида, Латвиядан эса март ойида чиқарила бошлайди.

✦ Бундан қирқ тўққиз йил муқаддам, 1943 йил 2 февралда Волга бўйида немис-фашист қўшинлари тор-мор этилганди. Шу муносабат билан Волгоградда байрам тантаналари бўлиб ўтди. «Руслар уйи» ватанпарварлик жамияти, Дон казаклари Волгоград округи ва вилоят казаклар уюшмаси ана шундай маросим ташкилотчилари бўлишди. Шаҳарда катта митинг ўтказилди. Турли ёш ва сиёсий эътиқоддаги кишилар сўзга чиқиб, ватан тақдири учун алам ва ташвиш билан гапирдилар. «Сталинград ғалабасининг навбатдаги санасини биз қийин ва таҳликали пайтда нишонламоқдамиз, — дейишди улар. — Ҳозирги пайтда Россияга ёт кишилар даҳшат солишаётгани йўқ. Сиёсий низолар, иқтисодий пароканадалик, миллатлараро можаролар душман бўлиб қолди ва уни тилка-пора қилиб ташламоқда...».

Шонли сана шарафига вилоят маъмурияти бошлиғининг фармойиши билан Сталинград жангининг ҳамма қатнашчиларига энг кам маош миқдорида бир галлик нафақа бериладиган бўлди.

✦ «Эркин Қирғизистон» демократик партияси қирғиз алифбосини кириллицадан лотин ёзувига ўтказиш ташаббуси билан чиқди. Бундан аввал араб алифбосига, яъни Ўрта Осиёда 1917 йилга қадар қўлланиб келинган имлога ўтиш таклиф этилган эди. Кўпчилик ҳозирги иқтисодий вайроналик пайтида ёзувни ислоҳ қилиш мавриди эмас, деган фикрни билдирди. «Лотинча» нуқтаи назар устун келди. Бу графика қирғиз тилининг фонетик тузилишини яхшироқ акс эттиради, деб ҳисоблашмоқда. Тўғри, битта партиянинг қарори билан ҳамма нарса ўзгариб кетавермайди, албатта. Аммо муайян ижтимоий фикр пайдо бўлади. Лингвист-олимлар алифбога доир юқоридан мажбуран тиқиштирилган ислоҳот ниҳоятда ноқулай бўлиб, тил равнақига ҳалақит бераяпти, деган фикрдадирлар...

✦ Миср Араб Республикаси Президенти Ҳусни Муборак 2 февраль куни ўн беш мамлакат ислом арбоблари ва унинг тарғиботчиларидан 22 кишига Миср орденлари ва мукофотларини топширди. Маросим—пайғамбаримиз Муҳаммаднинг Маккадан Қуддусга осмону фалак орқали саёҳат қилганлигининг санасига бағишланди. Мукофотланганлар орасида Ўрта Осиё, Қозоғистон, Доғистон, Кавказорти мусулмонларининг олий даражали муфтийлари бор.

Ҳусни Муборак «Ал Азҳар» ислом дорилфунунининг мажлисхонасида ўтказилган мукофотлаш маросимида сўзга чиқиб, дунёдаги барча мусулмонларни «ожизлар ва қолоқларга, тарафкашлар ва исёнкорларга ўрин берилмайдиган жаҳон миқёсидаги ўзгаришларга ўз ҳиссаларини қўшишга» чақирди. Бунда, деди у, мураббийлик қилаётган, маърифий ишлар билан шуғулланаётган диндорлар, ислом тарғиботчилари зиммасига жуда катта масъулият юклатилади.

✦ Қуллик муаммоси ҳали умуман мозийга чекинганй йўқ. Ўтказилган тадқиқотларга кўра, Ҳиндистоннинг Андахра-Прадеш штатининг ўзидагина 350 мингга яқин қул бор. Улар қарзини тўлай олмай заминдорлар ҳамда судхўрларга банди бўлиб қолган кишилардир. Кўпчилиги йиллар, ҳатто ўн йиллар мобайнида авлод-аждодлари билан меҳнат қилмоқда, лекин «қарзлари» камаймаяпти. Хўжайин ҳамма вақт уни исботлаш учун имконият топади. Журналистлар билан суҳбатлашган бу кишилар мамлакатда қарзи бўлганлик учун уни ишлаб узиш одати аллақачон тақиқланганини билишмайди ҳам. Бундан ташқари узоқ гўшаларда маҳаллий заминдорлар куч ишлатишлари мумкин. Уларнинг кўпчилиги қуролли тўдаларга эга бўлиб, полиция билан тил топишиб кетган.

✦ Сальвадор пойтахтида халоскор Исо ҳайкали пойида ана шу кичик Марказий Америка Республикасининг ҳозирги тарихидаги жуда муҳим воқеа — кўп йил давом этган қонли фуқаролар уруши тўхтатилиши шарафига «Тинчлик мангу олови» ёқилди. «Дунё халоскори» майдони узра ўнлаб оқ кабутарлар парвоз қилди, улардан сўнг Сальвадор миллий байроғи ранг-тасвири рамзи бўлган минглаб яшил ва оқ шарлар ҳавога кўтарилди. «Бу кун миллий тотувлик даври бошланганининг муқаддас дамлари сифатида мамлакатимиз халқи хотирасида абадий сақланиб қолади», — дейди Сальвадор Президенти Альфредо Кристиани. Пойтахт аҳолиси ҳамда республиканинг турли шаҳарлари ва қишлоқларидан келган кишиларга лиқ тўла майдонда Президент нутқидан сўнг папа Иоанн Павел II нинг мактуби ўқиб эшиттирилди.

✦ Сўнгги вақтларгача сиполикни сақлаб келган Албанияда гўзалларнинг дастлабки танлови бўлиб ўтди. Икки кун мобайнида Тиранадаги концерт залларининг бирида ўттиз нафар гўзал қиз чўмилганда кийиладиган либосларда ўз аёллик нафосати ва гўзаллигини, юриш-туришини намойиш этди. Танлов Албания телевидениеси орқали кўрсатилди. Ҳакамлар қарорига биноан 19 яшар Валбона Семитуари «Соҳибжамоллар маликаси» деб эълон қилинди. Унга Оврупо мамлакатлари бўйлаб саёҳат қилиш учун йўлланма топширилди. Валбона «Оврўпо гўзали» ва «Дунё гўзали» унвонларини олиш учун халқаро танловларда қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

(Ахборот агентликлари ва хориж рўзномалари материалларидан сараланди).

ТАКЛИФЛАРИНГИЗНИ КУТАМИЗ

Ўзбекистон газета ва журналларида бугунги қийин иқтисодий аҳвол муносабати билан журналистларга ёрдам кўрсатиш мақсадида республика Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси томонидан махсус ҳукумат комиссияси тузилди.

Сизлардан барча таклифларингизни Ўзбекистон Журналистлар уюшмасига зудлик билан юборишингизни сўраймиз.

Уюшма манзили: **700129, Навоий кўчаси, 30-уй.**

Телефонлар: **44-19-76, 44-64-61.**

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ҚОИДАЛАРИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИКНИ КЎЧАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Йўл ҳаракати қоидаларини бузишларга қарши курашни кучайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

I. Ўзбекистон Республикасининг 1985 йил 13 декабрдаги қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг ведомостлари, 1985 йил, № 35, 411-модда) қуйидаги ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилсин:

1) 3-модда биринчи қисмининг учинчи хатбошидан «йўл ҳаракати қоидаларини» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

2) 16-модданинг биринчи қисмидан «штраф солиш» деган сўзлар чиқариб ташлансин ва шу қисм «муддатли хизматдаги ҳарбий хизматчиларга жарима солиниши мумкин эмас», деган сўзлар билан тўлдирилсин;

3) 30-модданинг иккинчи қисмидаги «транспорт воситаларини маст ҳолда бошқариш ҳоллари бундан мустаснодир» деган сўзлар «транспорт воситаларини алкоголь ичимликдан, наркотик модда таъсиридан маст бўлган ҳолда ёки ўзгача тарзда маст бўлган ҳолда бошқариш ҳоллари, мастлик даражасини белгиланган тартибда аниқлашдан бўйин товлаш, шунингдек ўзларининг иштирокида йўл-транспорт ҳодисалари содир этилган жойдан кетиб қолиш ҳоллари бундан мустаснодир» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

4) 89-модданинг сарлавҳаси ва матнидан «автотранспорт воситалари ва бошқа» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

5) Кодекс қуйидаги мазмунда бўлган 130-1, 130-2, 130-3, 132-1, 135-1 ва 275-1-моддалар билан тўлдирилсин:

«130—1-модда. Транспорт воситалари учун кўзгусимон, шунингдек туси ўзгартирилган (қорайтирилган) ностандарт ойналар ишлаб чиқариш

Транспорт воситалари учун кўзгусимон, шунингдек тегишли давлат стандартларида белгиланган нормаларни бузган ҳолда туси ўзгартирилган (қорайтирилган) ойналар ишлаб чиқариш —

фуқароларга юз сўм миқдорида ва мансабдор шахсларга икки юз сўм миқдорида жарима солинишига олиб келади.

Худди шу хатти-ҳаракатлар маъмурий жазо қўлланганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилса, —

фуқароларга икки юз сўмдан беш юз сўмгача ва мансабдор шахсларга беш юз сўмдан минг сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

130—2-модда. Кўзгусимон, шунингдек туси ўзгартирилган (қорайтирилган) ностандарт ойналар ўрнатилган транспорт воситаларидан фойдаланиш

Кўзгусимон, шунингдек тегишли давлат стандартларида белгиланган нормаларни бузган ҳолда туси ўзгартирилган (қорайтирилган) ойналар ўрнатилган транспорт воситаларидан фойдаланиш —

фуқароларга ўттиз сўмдан эллик сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Худди шу хатти-ҳаракатлар маъмурий жазо қўлланганидан кейин бир йил давомида такрор содир этилса, —

уч ойдан бир йилгача муддатга транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этишга олиб келади.

130—3-модда. Транспорт воситаларининг товуш чиқарувчи ва ёритувчи қурилмаларидан фойдаланиш қоидаларини бузиш

Товуш сигналини сабабсиз бериш, транспорт воситаларига уни ишлаб чиқарган завод кўзда тутмаган товуш чиқарувчи қурилмаларни ўрнатиш, шунингдек уларни қайта тайёрлаш —

йигирма сўм миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Транспорт воситаларига тегишли рухсатнома олмай товуш чиқарувчи ва ёритувчи махсус қурилмаларни ўрнатиш —

фуқароларга ўттиз сўм миқдорда ва транспорт воситасидан фойдаланиш учун масъул бўлган мансабдор шахсларга — эллик сўмдан юз сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

132—1-модда. Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг темир йўл изини белгиланмаган жойдан кесиб ўтиши

Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг темир йўл изини белгиланмаган жойдан кесиб ўтиши —

икки юз сўмдан уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

135—1-модда. Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг жабрланувчига енгил тан жароҳати ёхуд катта моддий зарар етказилишига олиб келадиган тарзда йўл ҳаракати қоидаларини бузиши

Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг жабрланувчига енгил тан жароҳати ёхуд катта моддий зарар етказилишига олиб келадиган тарзда йўл ҳаракати қоидаларини бузиши —

уч юз сўмдан минг сўмгача миқдорда жарима солган ёки транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан уч йилгача маҳрум этилган ҳолда жабрланувчига етказилган моддий зарарни тўлашга олиб келади.

275—1-модда. Транспорт воситаларини ушлаб туриш ва кўздан кечириш асослари ҳамда тартиби

Ҳайдовчи 130-модданинг тўртинчи қисмида, 130—2, 133-моддаларда, 135-модданинг биринчи қисмида, 135—1, 136-моддаларда, 138-модданинг биринчи қисмида, 144 ва 187-моддаларда (милиция ходимининг транспорт воситасини тўхтатиш тўғрисидаги қонуний талаби бажарилмаган ҳолларда) кўзда тутилган қоидабузарликларни содир этганда ушлаб туриш сабаби бартараф этилиб, маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги иш ваколатли идора томонидан кўриб чиқилгунга қадар транспорт воситаси ушлаб турилади ва кўздан кечирилади.

Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан ваколат берилган идоралар (мансабдор шахслар) томонидангина транспорт воситаси ушлаб турилиши ва кўздан кечирилиши мумкин, чунончи:

а) ички ишлар идоралари томонидан — ҳайдовчилар ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган маъмурий ҳуқуқбузарликларни содир этган, шунингдек Ўзбекистон Республикаси қонунларида тўғридан-тўғри кўзда тутилган бошқа ҳолларда;

б) ҳарбий автомобиль инспекциясининг мансабдор шахслари томонидан — Қуролли Кучларнинг транспорт воситаларини бошқараётган ҳайдовчилар ёки бошқа шахслар йўл ҳаракати қоидаларини бузганда.

Ушлаб турилган транспорт воситаларини сақлаш тартиби (Қуролли Кучларнинг транспорт воситаларидан ташқари) халқ депутатлари маҳаллий Советлари ёки ҳокимлар билан келишган ҳолда ички ишлар идоралари томонидан белгиланади».

6) 130, 131, 131—1, 132, 133, 135, 136, 138, 140, 141, 142, 144 ва 150-моддалар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«130-модда. Ҳайдовчиларнинг транспорт воситаларидан фойдаланиш қоидаларини бузиши

Ҳайдовчилар ва йўловчиларнинг мотошлемлардан фойдаланиш қоидаларига риоя этмасликлари —

огоҳлантиришга ёки беш сўм миқдорида жарима солинишига олиб келади.

Ҳайдовчиларнинг фойдаланиш ман этиладиган даражада носозлиги бўлган транспорт воситасини бошқариши—

огоҳлантиришга ёки йигирма сўм миқдорида жарима солинишига олиб келади.

Ҳайдовчиларнинг давлат техника кўригидан ўтмаган ёки белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилмаган, ёки тормоз системасида, ёки руль бошқарувида, ёхуд уловчи механизмида носозлиги бўлган, ёхуд шунингдек у ишлаётганда ташқарига чиқараётган ифлослантирувчи моддаларининг таркиби, шовқин даражаси белгиланган нормадан ортиқча бўлган, ёхуд тегишли рухсатномасиз, қайта жиҳозланган транспорт воситаларини бошқариши —

эллик сўм миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Фойдаланиш белгиланган тартибда ман этилган транспорт воситаларини, шунингдек номер белгилари ўзбошимчалик билан ечиб олинган, ёхуд ясама ёки ўзга усулларда ўзгартирилган номер белгилар бўлган транспорт воситаларини бошқариш —

уч юз сўмдан олти юз сўмгача миқдорда жарима солинишига ёки транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан бир йил муддатга маҳрум этишга олиб келади.

Эслатма: ушбу кодекснинг 130—133, 135, 135—1, 136, 138, 141—144-моддаларида транспорт воситалари дейилганда барча турдаги автомобиллар, тракторлар ва бошқа хил ўзиюрар машиналарни, трамвай ва троллейбусларни, шунингдек мотоцикллар ва бошқа механик транспорт воситаларини тушунмоқ керак.

131-модда. Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг ҳаракат тезлигини ошириши, йўл белгилари талабларига ва йўл ҳаракатига оид бошқа қоидаларга риоя қилмаслиги

Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг белгиланган ҳаракат тезлигини ошириб юбориши, светофорнинг ёки йўл ҳаракатини тартибга солувчининг тақиқловчи ишораларига бўйсунмаслиги, пиёдалар йўлкасидан ҳаракат қилиши, устунлик берувчи, тақиқловчи ва кўрсатма берувчи йўл белгиларига, йўлнинг ҳаракат қисми чизиқларига, ҳаракатда ўтказиб юборишни кўрсатувчи белгиларга риоя этмаслиги, одам ташиш, транспорт воситаларини қувиб ўтиш, жамоат транспорти тўхтайдиган бекатлар ёки пиёдалар ўтиш жойларидан ўтиш қоидаларини, сутканинг қоронғу даврида ёки кўриш чекланган шароитларда ёритиш асбобларидан фойдаланиш қоидаларини бузиши —

огоҳлантиришга ёки ўттиз сўмдан эллик сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган ҳуқуқбузарликларни бир йил мобайнида такрор содир этиш —

юз сўм миқдорда жарима солинишига ва йўл ҳаракати қоидаларини билиш-билмаслигини текширишга юборишга олиб келади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган қоидабузарликларнинг учтасини бир йил мобайнида содир этиш, шунингдек авария ҳолати юзага келишига олиб борган, яъни йўл ҳаракатининг бошқа қатнашчиларини тезликни, йўналишни кескин ўзгартиришга ёхуд ўз хавфсизликлари ёки бошқа фуқароларнинг хавфсизлигини таъминлаш мақсадида ўзга чораларни кўришга мажбур қилувчи қоидабузарликларни содир этиш —

икки юз сўм миқдорда жарима солинишига ёки транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан олти ойдан бир йилгача муддатга маҳрум этилишига олиб келади.

131—1-модда. Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг йўл ҳаракатига халақит берувчи ёки ҳаракат хавфсизлигига таҳдид солувчи гуруҳ бўлиб ҳаракат қилишда қатнашиши

Мотоцикллар ва бошқа транспорт воситалари ҳайдовчиларининг йўлларда йўл ҳаракатига халақит бериши ёки авария ҳолатини келтириб чиқариши мумкин бўлган ҳолда гуруҳ бўлиб ҳаракат қилишда қатнашиши —

юз сўм миқдорда жарима солинишига ёки транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан уч ойгача муддатга маҳрум этилишига олиб келади.

Мазкур қоидабузарликни бир йил давомида такрор содир этиш —

икки юз сўм миқдорда жарима солинишига ёки уч ойдан олти ойгача муддатга транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этишга олиб келади.

132-модда. Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг темир йўлларни кесиб ўтиш қоидаларини бузиши

Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг темир йўлларни кесиб ўтиш қоидаларини бузиши —

юз сўмдан икки юз сўмгача миқдорда жарима солинишига ёки транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан олти ойдан бир йилгача муддатга маҳрум этишга олиб келади.

Мазкур ҳуқуқбузарликни бир йил мобайнида такрор содир этиш —

икки юз сўмдан уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига ёки бир йилдан икки йилгача муддатга транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилишга олиб келади.

133-модда. Транспорт воситаларини спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки ўзгача тарзда маст бўлган ҳолда бошқариш

Ҳайдовчиларнинг транспорт воситаларини спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки ўзгача тарзда маст бўлган ҳолда бошқариши —

минг сўмдан икки минг сўмгача миқдорда жарима солинишига ёки бир йилдан уч йилгача муддатга транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этилишига сабаб бўлади. Транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқига эга бўлмаган шахсларга эса икки минг сўм миқдорида жарима солинади.

Спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки ўзгача тарзда маст бўлган шахсга транспорт воситасини бошқаришни топшириш —

икки минг сўм миқдорида жарима солинишига сабаб бўлади.

135-модда. Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг транспорт воситалари ёки бошқа мол-мулк шикастланишига, шунингдек бошқа ҳаракат қоидаларини бузишга олиб борадиган тарзда йўл ҳаракати қоидаларини бузиши

Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг йўл ҳаракати қоидаларини транспорт воситалари, юклар, йўллар, темир йўллардан ўтиш жойлари, йўл иншоотлари, йўл ҳаракатини тартибга солиб турувчи техника воситалари ёки бошқа мол-мулкнинг катта моддий зарар етказмаган ҳолда шикастланишига олиб борадиган тарзда бузиши —

юз сўм миқдорда жарима солинишига ёки ҳайдовчиларни олти ой муддатга транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этишга сабаб бўлади.

Транспорт воситаларининг ҳайдовчилари ушбу кодекснинг 130—133-моддаларида назарда тутилган йўл ҳаракати қоидаларидан бошқа қоидаларни бузганлик учун —

огоҳлантириладилар.

136-модда. Транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқига эга бўлмаган шахсларнинг транспорт воситаларини бошқариши

Ҳайдовчилик гувоҳномаси ёки унинг талони, ишончнома, транспорт воситасини рўйхатдан ўтказганлик ҳақидаги ёки транспорт воситасига тааллуқли ўзга ҳужжатлар ёнида бўлмаган ҳайдовчиларнинг транспорт воситаларини бошқариши —

йигирма сўм миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқига эга бўлмаган шахслар томонидан транспорт воситаларининг бошқарилиши, шунингдек транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқига эга бўлмаган шахсларга транспорт воситалари бошқарилишининг топширилиши —

юз сўмдан уч юз сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этилган шахсларнинг транспорт воситаларини бошқариши —

беш юз сўмдан минг сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

138-модда. Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг маст ёки маст эмаслигини аниқлаш учун текширувдан ўтишдан бош тортиши, йўл-транспорт ҳодисаси юз берган жойдан кетиб қолиши

Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки ўзгача тарзда маст бўлганлиги ёки маст эмаслигини белгиланган тартибда аниқлаш учун текширувдан ўтишдан бош тортиши, шунингдек йўл-транспорт ҳодисаси қатнашчиларининг воқеа содир этилган жойга тааллуқли қоидаларни бузган ҳолда кетиб қолиши —

минг сўм миқдорида жарима солинишига ёки бир йилдан уч йилгача муддатга барча турдаги транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этилишига олиб келади.

Худди шу ҳатти-ҳаракатлар транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқига эга бўлмаган шахслар томонидан содир этилса, —

минг сўмдан икки минг сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

140-модда. Ҳаракат қоидаларининг пиёдалар ва йўл ҳаракатининг бошқа иштирокчилари томонидан бузилиши

Пиёдаларнинг йўл ҳаракатини тартибга солувчи сигналларга бўйсунмаслиги, уларнинг йўлнинг ҳаракат қисмини белгиланмаган жойлардан кесиб ўтиши, шунингдек мопед ва велосипед ҳайдовчиларининг, аравакашлар ва йўлдан фойдаланувчи бошқа шахсларнинг йўл ҳаракатини тартибга солувчи сигналларга бўйсунмаслиги, устунлик берувчи, тақиқловчи ёки кўрсатма берувчи йўл белгилари талабларига риоя этмаслиги —

огоҳлантиришга ёки ўн сўм миқдорида жарима солинишига олиб келади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган шахсларнинг йўл ҳаракати қоидаларини авария ҳолати юзага келадиган тарзда бузиши —

ўттиз сўмдан эллик сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмида кўзда тутилган хатти-ҳаракатларнинг спиртли ичимликдан, наркотик моддалар таъсиридан ва ўзгача тарзда маст бўлган ҳолатда содир этилиши, —

юз сўмдан икки юз сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

141-модда. Носоз транспорт воситаларини йўлга чиқариш ва транспорт воситаларидан фойдаланиш қоидаларини бошқача тарзда бузиш

Носозлиги туфайли фойдаланиш тақиқланган ёки тегишли рухсатномасиз қайта жиҳозланган, ёхуд кўзгусимон, шунингдек белгиланган нормаларни бузган ҳолда туси ўзгартирилган (қорайтирилган) ойна ўрнатилган, ёки белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилмаган, ёхуд давлат техника кўригидан ўтказилмаган, шунингдек ишлаётганида чиқараётган ифлослантирувчи моддаларининг таркиби, шовқини даражаси белгиланган нормалардан ортиқ бўлган транспорт воситаларининг йўлга чиқарилиши —

корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг раҳбарлари ва транспорт воситаларининг техник ҳолати ва улардан фойдаланиш учун масъул бўлган бошқа мансабдор шахсларга юз сўмдан икки юз сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

142-модда. Спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки ўзгача тарзда маст бўлган ҳайдовчиларнинг ёки транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқи бўлмаган шахсларнинг транспорт воситаларини бошқаришига йўл қўйганлик

Спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки ўзгача тарзда маст бўлган ҳайдовчиларнинг ёки транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқи бўлмаган шахсларнинг транспорт воситаларини бошқаришига йўл қўйганлик —

корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг раҳбарларига ёки транспорт воситаларининг техник ҳолати ва улардан фойдаланиш учун масъул бўлган бошқа мансабдор шахсларга беш юз сўм миқдорида жарима солинишига олиб келади.

144-модда. Транспорт воситаларини сақлаш тартибини бузганлик

Корхона, муассаса ва ташкилотларга қарашли транспорт воситаларини улардан фойдаланиш шартларига кўра махсус белгиланмаган жойларда ишдан ташқари вақтда сақлаш —

ҳайдовчиларга эллик сўм миқдорда, транспорт воситаларини сақлаш ва улардан фойдаланиш учун масъул бўлган мансабдор шахсларга эллик сўмдан юз сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган тартиббузарликни бир йил мобайнида такрор содир этиш —

ҳайдовчиларга эллик сўмдан юз сўмгача ва транспорт воситаларини сақлаш ва улардан фойдаланиш учун масъул бўлган мансабдор шахсларга юз сўмдан икки юз сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

150-модда. Йўллар, йўл иншоотлари ва йўл ҳаракатини тартибга солиб турувчи техника воситаларига шикаст етказиш, уларни ҳаракат учун хавфсиз ҳолатда сақлаш қоидаларини бузганлик

Йўлларга, темир йўлдан ўтиш жойларига, бошқа йўл иншоотларига ёки йўл ҳаракатини тартибга солиб турувчи техника воситаларига шикаст етказиш, шунингдек йўл ҳаракатига атайлаб, шу жумладан йўл қопламасини ифлослантириш билан халал бериш —

эллик сўмдан юз сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Йўл белгиларини ўрнатиш, йўллар, темир йўлдан ўтиш жойлари ва бошқа йўл иншоотларини транспорт ҳаракати учун хавфсиз ҳолатда сақлаш қоидаларини бузиш ёки йўлнинг айрим участкаларидан фойдаланиш хавфли бўлган вақтда у ерда ҳаракатни ўз вақтида ман қилиш ёки чеклаш чораларини кўрмаслик —

уларнинг ҳолати учун масъул бўлган мансабдор шахсларга икки юз сўмдан беш юз сўмгача миқдорда жарима солинишига олиб келади».

7) 232-модда «56—1» рақамларидан кейин «133, 135—1-моддаларида, 136-модданинг учинчи қисмида, 138-моддада» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

8) 233-моддада:

иккинчи қисмидаги 2 ва 3-бандлар 2, 3 ва 4-бандлар тарзида қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«2) ушбу кодекснинг 130—132—1, 135-моддаларида, 136-моддасининг биринчи ва иккинчи қисмларида, 140—144, 150-моддаларида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарликлар учун — Давлат автомобиль инспекцияси бўлинмаси (бўлими, бошқармаси)нинг бошлиғи ёки унинг ўринбосари, ноҳия, шаҳар, шаҳардаги ноҳия Совети ички ишлар бўлимида Давлат автомобиль инспекциясининг бўлинмаси (бўлими) бўлмаган тақдирда давлат автомобиль катта инспектори, ички ишлар бўлимида Давлат автомобиль инспекцияси бўлинмаси ҳамда давлат автомобиль катта инспектори бўлмаган тақдирда — ички ишлар бўлимининг бошлиғи ёки унинг ўринбосари эгадирлар. Бундай ишларни кўриб чиқиш пайтида меҳнат жамоаларининг ва жамоат бирлашмаларининг вакиллари иштирок этишлари мумкин.

3) ушбу кодекснинг 130-моддаси биринчи, иккинчи ва учинчи қисмларида, 130—3-моддасида, 131-моддаси биринчи ва иккинчи қисмларида, 135-моддаси иккинчи қисмида, 136-моддаси биринчи қисмида, 140, 144-моддаларида, 150-моддасининг биринчи қисмида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарликлар учун — йўл-патруль хизмати бўлинмасининг командири ёки унинг ўринбосари эга бўлиб, улар юз сўмгача жарима соладилар.

4) ушбу кодекснинг 130-моддаси биринчи ва иккинчи қисмида, 130—3-моддаси биринчи қисмида, 135-моддаси иккинчи қисмида, 136-моддаси биринчи қисмида ва 140-моддаси биринчи қисмида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарликлар учун — давлат автомобиль инспектори, йўл-патруль хизматининг инспектори ва йўл ҳаракати қоидаларига ҳамда йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашга оид бошқа нормативларнинг бажарилиши устидан назоратни амалга оширувчи бошқа инспекторлар эга бўлиб, улар йигирма сўмгача миқдорда жарима соладилар».

9) 268-модданинг иккинчи ва учинчи қисмлари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Шахс йўл ҳаракати қоидаларини бузганлигини тан олган ҳамда ўзига нисбатан огоҳлантириш ёки йигирма сўмдан ортиқ бўлмаган миқдорда жарима солиш тарзидаги жазога эътироз билдирмаган ҳолларда ҳам (ушбу кодекснинг 130-моддаси биринчи ва иккинчи қисми, 130—3-моддасининг биринчи қисми, 135-моддасининг иккинчи қисми, 136-моддасининг биринчи қисми, 140-моддасининг биринчи қисми) протокол тузилмайди.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган ҳолларда солинадиган, шунингдек ушбу кодекснинг 140-моддаси биринчи қисмида кўзда тутилган жарима ҳуқуқбузарлик содир этилган жойнинг ўзида ваколатли мансабдор шахс томонидан ундириб олиниши мумкин»;

10) 275-модданинг бешинчи қисми қуйидаги таҳрирда берилсин:

«Қилинган ҳуқуқбузарлик учун ушбу кодексга мувофиқ транспорт воситасини, кичик ҳажмли кемани бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилиш тарзида маъмурий жазо берилиши мумкин бўлса, у ҳолда ҳуқуқбузардан унинг иши юзасидан қарор чиқарилгунга қадар транспорт воситаси, кичик ҳажмли кемани бошқариш ҳуқуқини берувчи гувоҳномаси олиб қўйилади ва у ҳақда маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги протоколга, шунингдек ҳайдовчилик гувоҳномасининг талонига, кема бошқарувчиси гувоҳномасининг талонига тегишли ёзув ёзиб қўйилиб, кейин улар транспорт воситаси ҳайдовчисига, кема ҳайдовчисига қайтариб берилади»;

11) 326-модданинг:

иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Агар транспорт ҳайдовчиси ёки кема ҳайдовчи айрим турдаги транспорт воситаларини ёки кичик ҳажмли кемаларнигина бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этилган бўлса, у ҳолда унинг ҳайдовчилик гувоҳномасига ва унга қўшиб бериладиган талонга у транспорт воситаларининг қайси турини ёки қандай кичик ҳажмли кемаларни бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этилганлиги кўрсатиб қўйилади»;

учинчи қисмидаги «ССР Иттифоқи қонунлари билан» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги томонидан» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

12) 329-модда қуйидаги мазмунда бўлган учинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этилган ҳайдовчи ҳайдовчилик гувоҳномасини топширишдан бош тортган тақдирда бу ҳуқуқдан маҳрум этиш муддати гувоҳнома олиб қўйилган кундан бошлаб, лекин қарор чиқарган идора белгилаган маҳрум қилиш муддатидан кечиктирмасдан ҳисобланади».

II. Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодекси 135—1-моддасида кўзда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги протокол ички ишлар идорасининг шунга ваколати бўлган мансабдор шахси томонидан тузилади.

III. Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг ведомостлари, 1959 йил, №6, 2-модда) қуйидаги ўзгартишлар киритилсин:

1) 208 ва 208—1-моддалар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«208-модда. Транспорт воситаларини бошқарувчи шахслар томонидан ҳаракат хавфсизлиги ва транспортдан фойдаланиш қоидаларини бузганлик

Транспорт воситаларини бошқарувчи шахснинг ҳаракат хавфсизлиги ва транспортдан фойдаланиш қоидаларини бузиши натижасида жабрланувчига унча оғир бўлмаган шикаст етказилиши —

уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этган, ёки икки йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишларига юборган ёхуд икки минг сўм миқдорда жарима солган ҳолда уч йил муддатга транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этиш билан жазоланади.

Ўша ҳаракатлар натижасида жабрланувчи ҳалок бўлса, ёки унга оғир тан жароҳати етказилса, —

ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилиб, беш йил муддатга транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этиш билан жазоланади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган ҳаракатлар натижасида бир неча киши ҳалок бўлса, —

уч йилдан ўн беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиб, беш йилгача муддатга транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Эслатма: Ушбу кодекснинг 208, 208—1, 208—4, 209—1, 209—2-моддаларида транспорт воситалари дейилганда барча турдаги автомобиллар, тракторлар ва бошқа хил ўзиюрар машиналарни, трамвай ва троллейбусларни, шунингдек мотоцикллар ва бошқа механик транспорт воситаларини тушунмоқ керак.

208—1-модда. Спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки ўзгача тарзда маст бўлган ҳолда транспорт воситасини бошқарганлик

Ҳайдовчининг спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки ўзгача тарзда маст бўлган ҳолда транспорт воситасини бошқариши, агар бу ҳол шундай тартиббузарлик учун маъмурий жазо қўллангандан кейин бир йил давомида такрор этилса, —

уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этган ёки икки йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишларига юборган ёхуд уч минг сўмгача миқдорда жарима солган ҳолда уч йилдан беш йилгача муддатга транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этиш билан жазоланади.

Ушбу моддада кўзда тутилган жиноятлар учун илгари судланган шахслар томонидан худди шу хатти-ҳаракатлар содир этилса, —

уч йилдан беш йилгача озодликдан маҳрум этган ҳолда беш йил муддатга транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этиш билан жазоланади»;

2) 208—2-модда биринчи қисмининг жазо белгиловчи бандидаги «юз сўмгача миқдорда» деган сўзлар «икки минг сўмгача» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

3) 208—4-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«208—4-модда. Спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки бошқача тарзда маст бўлган ҳайдовчиларнинг транспорт воситаларини бошқаришига йўл қўйганлик

Транспорт воситаларининг техник ҳолати ва улардан фойдаланиш учун масъул бўлган шахс томонидан транспорт воситасини спиртли ичимликдан, наркотик модда таъсиридан ёки ўзгача тарзда маст бўлган ҳайдовчилар бошқаришига йўл қўйиши, агар бу ҳол ушбу кодекснинг 208-моддасида назарда тутилган оқибатларга олиб келган бўлса, —

беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиб, ёки икки йилгача ахлоқ тузатиш ишларига жалб этиб, ёхуд икки минг сўм миқдорда жарима солиб, транспорт воситаларининг техник ҳолати ва улардан фойдаланиш учун жавобгарлик билан боғлиқ лавозимларни эгаллаш ҳуқуқидан беш йилгача муддатга маҳрум этиш билан жазоланади».

4. 209—1-модданинг жазо чорасини белгилаш қисмидаги «юз сўмдан уч юз сўмгача» деган сўзлар «икки минг сўмдан уч минг сўмгача» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

IV. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1985 йил 25 майдаги «Ичкиликбозликка ва алкоголизмга қарши курашни кучайтириш, самогон тайёрлашга барҳам бериш тадбирлари тўғрисида»ги фармонининг «Транспорт воситаларини маст ҳолда бошқарганлик учун жавобгарлик» деган IV бўлими ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг ведомостлари, 1985 йил, 16-сон, 169-модда).

Ўзбекистон Республикасининг Президенти **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1992 йил 13 январь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

«ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ҚОИДАЛАРИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИКНИ КУЧАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ КУЧГА КИРИТИШ ҲАҚИДА

«Йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. «Йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни 1992 йилнинг 1 июнидан амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги 1992 йилнинг 1 июнигача:

йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик тўғрисидаги материалларни расмийлаштириш ва қараб чиқиш чоғида Давлат автомобиль инспекциясининг мансабдор шахслари қонунийликни бузишлари ҳамда суиистеъмол қилишларининг олдини олиш ва пайини қирқиш бўйича, шунингдек шахсий состав фаолияти устидан зарур назорат ўрнатиш бўйича чора-тадбирларининг самарали системасини ишлаб чиқсин;

йўл ҳаракати қоидалари бузилишининг хилланиши ҳамда ҳисобга олинишини такомиллаштириш мақсадида республика ҳудудида ҳайдовчи гувоҳномасининг талонини жорий этсин;

ҳайдовчи гувоҳномаси ва унинг талонини олиб қўйиш, транспорт воситаларидан фойдаланишни ман этиш, фуқароларни йўл ҳаракати қоидаларига оид билимларини текширишга юбориш тартибини белгиласин;

йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик бўйича маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни юргизишга доир йўриқномани тасдиқласин.

3. Йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун жавобгарлик тўғрисидаги масалани ҳал этиш чоғида ички ишлар идоралари ходимларининг ноқонуний хатти-ҳаракатлари устидан тобелик бўйича юқори турувчи идорага ҳамда амалдаги қонунларга мувофиқ судга шикоят берилиши мумкин.

4. Белгилаб қўйилсинки, ички ишлар идоралари (милиция) йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун маъмурий тартибда соладиган жарималар суммасининг 20 фоизи йўл ҳаракати хавфсизлиги тадбирларини таъминлаш учун Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг махсус ҳисобига ўтказилади, жарима суммасининг қолган қисми эса жарима солинган жойдаги ноҳия ва шаҳар бюджетига келиб тушади.

5. Ўзбекистон Республикаси Матбуот давлат қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг буюртмасига биноан 1992 йилнинг 1 апрелига қадар ҳайдовчилик гувоҳномаси талонларини, шунингдек йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун жарима тўланганлиги тўғрисидаги квитанция ва баёнлар бланкаларини зарур миқдорда тайёрлаб берсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси **Ш. ЙЎЛДОШЕВ.**

Тошкент шаҳри,
1992 йил 13 январь,

ҚИШНИНГ БИР КУНИ ҲАМ ҚИШ

⊙ СЕРҚУЁШ ўлкамизда атрофга таралаётган куннинг илиқ нурлари баҳор яқинлигидан далолат бериб турган бўлса-да, лекин чорвадорларнинг синов даври тугагани йўқ. «Қишнинг бир куни қолса ҳам қўрқ», — деб бежиз айтишмаган. Юқори Чирчиқ районидаги Усмон Юсупов номли ихтисослашган бўрдоқичилик давлат хўжалиги чорвадорлари қишловни пухта ҳозирлик билан бошлашиб, уни муваффақиятли якунламоқдалар. Шу кунларда чорвадорлар боқувидаги 2000 бош қорамол, 1.500 бош чўчқа, 7 минг бош қўйларни ўртача семизликдан юқори ҳолатда парвариш қилишмоқда.

СУРАТЛАРДА: чўпон йигит Баҳодир Усмонов; қўйлар яйратилмоқда.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

БАЛКИ БУ ЯХШИЛИККАДИР!

Маъданий ўғитлар нархларининг оширилиши Асака районидаги «Правда Востока» жамоа хўжалигининг унумдорлик отрядлари ишига ўзгартиш киритди. Очиғини айтганда, маъданий ўғитдан фойдаланишдан умидни узиб, далаларга кўпроқ гўнг чиқаришга мажбур қилди. Яхшики, хўжаликда иккита чорвачилик ва битта паррандачилик фермаси бор. Бундан ташқари райондаги учта паррандачилик фабрикасидан ҳам ҳар куни 350 тонна гўнг келтирилмоқда.

...Жамоа хўжалигининг агрохимлик агрономи Неъматжон Мирзаматов бошчилик қилаётган унумдорлик отрядида йигирмага яқин йигитлар ишлашади. Колхозчиларнинг бутун умидлари шулардан: нарх-наво ошгандан сўнг энди мўл ҳосил олиш учун маҳаллий ўғитга зўр беришга тўғри келади. Шу сабабли отряд яхши таъминланган — 15 та трактор, прицеплар ва иккита юк ортиш механизми биркитиб қўйилган. Йигитлар ноябрь ойидан буён 13 минг тонна маҳаллий ўғит тайёрладилар, бунинг кўп қисми пайкалларга солинди, бир қисми эса экинлар ўсаётган пайтда уларни озиқлантириш учун қолдирилди — компост тайёрлаб қўйилди. Маъданий ўғитларнинг ўрнини қоплаш учун экинлар парвариши бошланадиган пайтгача яна тўрт минг тонна маҳаллий ўғит тайёрлаб қўйиш керак.

Бундай йўл тутиш натижасида колхозчилар озуқа экинларидан мўл ҳосил олишларига, бинобарин таркибида нитратлар бўлмаган экологик соф маҳсулотлар етиштиришларига шубҳа йўқ.

К. НИЗОМОВ,
ЎзТАГ мухбири.
Андижон вилояти.

Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

АЙБ ОЛОМОНДА ЭМАС

УНИНГ КУЧИДАН ТЎҒРИ ФОЙДАЛАНА ОЛМАСЛИКДА

«Қачон халқ бўласан, эй, сен, оломон» деган таъна нечоғли ҳақли бўлмасин, ҳар қандай жамиятда халқнинг оломонлашуви юз бериб туриши табиий ҳол. Хусусан, ўзлигини англашнинг дастлабки босқичидаги халқ ижтимоий муносабатлар тинимсиз ўзгаришга учраётган дамларда оғир тўлғоқларни бошдан кечиради — оммавий тартибсизликлар, тўқнашувлар, келишмовчиликлар, ҳатто қон тўкишларга йўл қўйилади. Булар халқ оломонлашувининг айрим кўринишлари, холос. Мустақиллик йўлини тутган бугунги Ўзбекистонда халқнинг табиатида оломонлашувга (оломонлашувнинг ибтидоий-бошланғич шамойилларига) мойиллик кучли десам, бу хулосам айримларга оғир ботмасин. Такрор айтаман — оломонлашув сўзида камситиш, ҳақорат оҳанги яширинганидан қатъий назар, савия жиҳатдан ниҳоятда ривожланган халқларда ҳам оломонлашув ҳолати, кайфияти сира йўқолган эмас.

Психология, яъни руҳшунослик илмида оломонлашув ҳодисаси бир қанча гуруҳдан иборат одамларнинг муайян фурсат мобайнида бир хил кайфиятга тушиши деб таърифланади. Бунинг муҳим омилларидан бири шуки, бир хил кайфият оломонга ташқаридан таъсир эттирилади. Кашпировскийга ўхшаш экстрасенснинг «найранг»ларига маст бўлиб ўтирганларни, футбол ўйингоҳига йиғилганларни ҳам маълум маънода оломон дейиш мумкин. Бунга ўхшаш оломонлашувлар ўткинчи, зарарсиз, лекин жамиятни бошқариш тадбирларига нисбатан жамланиб норозилик изҳор этиш жиддий тўқнашувларга, ёқа бўғишларга, ўқ отишларга олиб келишидан ҳатто ажабланмаслик ҳам мумкин.

Экстрасенс муолажасига ёхуд футбол томошасига йиғилган оломон билан сиёсий-иқтисодий норозилик изҳори истагидаги оломон орасида қандай фарқ бор? Муолажага соғайиш умиди, футбол томошасига мухлислик майли бошлаб келса, ижтимоий норозилик ижтимоий-иқтисодий ноҳақликлар оқибатида келиб чиқади. Юқоридан йўл қўйилган ҳақсизлик қуйи табақа вакиллари томонидан таҳқирлаш сифатида қабул қилинади ва бу ҳақорат уларни оммавий норозилик изҳорига ундайди.

Талабалар шаҳарчасидаги 16—17 январь воқеалари ана шундай оломонлашган норозилик эди.

Мен талабалар шаҳарчаси яқинида яшаганим боис бу жойнинг паст-баландини яхши биламан. Ҳатто талабалар кунни, оқшомни қандай ўтказишаётганигача, уларнинг нонушталик, тушлик ва кечки емак-ичмаги нималар эканигача айтишим мумкин. Бу шаҳарча аҳлининг юриш-туриши, кийиниши, муомаласи, ўйин-кулгисию ранжу аламигача — ҳаммаси ўзига хос. Шаҳарча ҳаётини яхшилаш, уни бир маромга солиш ниятидаги раҳбар биринчи навбатда ана шу ўзига хосликни жуда жиддий ва ниҳоятда нозик англамоғи, шунга яраша чора-тадбир кўрмоғи керак. Акс ҳолда барча куюнишлар, хуноб бўлишлар ҳавога учади-кетади — самара бермайди.

Шаҳарчанинг пасту баландидан хабардор киши сифатида мен раҳбарларнинг бу қадар лоқайд, бу қадар бепарволигига ва шу билан бирга доим жўшқин, доимо ҳақиқатталаб талабаларнинг бу қадар мўмин-мулойимлигига ҳайрон қолиб келар эдим.

Талабалар жамиятнинг энг ҳаракатчан, энг жўшқин бўғини ҳисобланади. Ўт-олов ёшдаги йигит-қизларни бир жойга жамлаш, устига устак уларнинг оддий турмуш шамойиллари ҳақида қайғурмаслик бамисоли тез аланга олувчи нарсани тандир рўпарасига уюб қўйганга ўхшайди. Талабалар шаҳарчаси шундай маскан. У ерда ҳатто турғунлик йилларининг энг авж олган пайтларида ҳам катта-кичик тўқнашувлар юз берган. Санасини аниқ эсламасам-да, 60-йилларда, 70-йилларда ҳам катта-катта ғалаёнлар бўлиб ўтган, аксарият ҳолларда миршаблар қўшини тинчитолмаган ҳолларда ўт ўчирувчилар юқори босимдаги сув пуркаш йўли билан жанжалкашларнинг ҳовурини босган. Лекин орадан йиллар ўтгани сайин шаҳарча кенгаяверди, тўққиз қаватли янги-янги ётоқхоналар қўзиқориндек кўпаяверди. Ажнабий талабалар сони ортиб борди. (Аксари ёши улуғларимиз 30—50-йиллардаги талабалар турмушининг нақадар камтарин-камсуқум бўлганини кўп эслатишади. Афсуски, ёшлар ўтмишни хотирлаб қанчалик шукр қилишмасин, ҳозирги ажнабий тенгқурларининг ҳаётига, кўз ўнгларида юрган хориждан келган талаба йигит-қизларнинг шарт-шароитларига ҳавас қилишади. Бу ҳавас ички бир армонга, армондан аламзадаликка айланади). Айни кунларда яна бир неча улкан ётоқхона бинолари фойдаланишга топширилиш арафасида. Сиртдан қараганда сўнгги йилларда шаҳарча қиёфасида кўзни қувонтиргудай ўзгаришлар қилинганга ўхшайди. Йўлкалар асфальтланган, ҳар бир ётоқхонада ошхоналар қурилган, шинамгина чойхонада чой шақиллаб қайнаб турибди. Дўконлар ишламоқда. Бироқ бу — ташқи кўриниш, холос. Шаҳарчанинг ички қиёфасида — ботинида эса яра тўхтовсиз мадда боғламоқда эди. Шаҳарча ботини деганда мен талабаларнинг маънавий дунёсидаги ўзгаришни — норозилик эҳтиросларининг авж олишини назарда тутмоқдаман. 16—17 январь воқеаларини ўша кунларда бошланган нарх-наво ўзгаришларига ёки айрим қора кучларнинг бадниятигагина боғласак, олдимизда кўндаланг турган катта ва жиддий муаммони ниҳоятда жўнлаштирган бўламиз.

Аҳволнинг моҳиятига назар солишга уриниб кўрайлик.

Сир эмаски, кейинги йилларда ўрта мактаб ўқувчилари кайфиятида ўқишга қизиқиш, таълим олишга чанқоқлик кескин пасайди. Жамиятда йўл қўйилган, қўйилаётган иллатлар ўн ёшли бола учун ҳам сир бўлмай қолди. Саккизинчи-тўққизинчи синф ўқувчилари олий ўқув юртига кириш чоғидаги қинғирликларни ўша ернинг домлаларидан кам билмайдилар. Мактаб битирувчисидан қаерга ўқишга киришини сўрасангиз, «Э, у ерга киритиш учун отамнинг пули етмайди» деб жавоб қилади. Олий таълим олиш бахти насиб этмаслиги, умидсизлик шу қадар авж олганки, ўғил ва қизларимиз эндиликда олий ўқув юртларига кимлар киришини беш бармоқдай билишади. Бу, кам таъминланган ва институтга кира олмаган ёшлар орасида «аъло» ва «яхши» баҳолар «олиб» ўқишга кирганларга нисбатан ички бир норозиликни келтириб чиқариши муқаррар.

Бу норозилик ошкор эмаса-да, талабалар руҳиятига акс таъсир этади. Қолаверса, кўпчилик талаба ўзи қай йўсинда ўқишга кирганини билади-ку. Хўп, ўқишга кириб олди ҳам, дейлик. Сўнгчи? Сўнг яна адолатсизликлар давом этади. Талаба олий ўқув юртидаги қинғирликларни энди ичдан, ўз кўзи билан кўра бошлайди. Ўқитувчилик шаънига нолойиқ домлаларнинг қуруқ савлат тўкиб юришлари борми, синов ва имтиҳонлардаги таниш-билишчиликлар борми, керак-нокерак фанларнинг зўр бериб ўқитилиши борми — ҳаммасига талаба шоҳид. Масаланинг бошқа бир жиҳати — жамиятдаги кескин ўзгаришлар сабабли ҳозир билимнинг, илм-фаннинг қадр-қиммати ниҳоятда пасайди. Олий маълумотли деган сўз на шараф, на мартаба келтиради. Вазият шундай бўлмоқдаки, жамиятга илмли, маърифатли одам керак эмас, тадбиркор бўлса бас! Нима қилса қилсин, пул топиш йўлини, бирни икки, иккини ўн қилишни билса бас! Зиё, тафаккур, мушоҳадага шу вақтга қадар йўл йўқ эди, энди уларга йўл очилганда эса — керак бўлмай қолди. Ҳозир олиммисан, ёзувчи ё шоирмисан, журналист ё санъаткормисан, — қатъий назар — пул топсанг яшайсан, билъакс тошингни тер!

Мен шахсан тадбиркорликни, бу йўлда юлдузни бенарвон урадиганларни сира қораламайман, халқимиз орасида виждонли, имонли ишбилармонлар кўпайса кони фойда. Аммо бир мисқол маърифат, бир чимдим ҳикмат-тафаккур меваси дунё бойлигидан устун эканлигини ҳам унутмайлик. Ва ботиний гўзалликдан маҳрум бўлган инсон ҳаётини қуруқ маъмурий тўкинлик таназзул ботқоғидан халос эта олмаслигини ёдимиздан чиқармайлик. Ҳозир Ўзбекистонда «кишечное мышление» (Б. Хамваш) — ошқозонча тафаккур устун келаётгани оддий фуқаро сифатида менга ниҳоятда алам қилади. Шу маънода давлат раҳбарларининг тинимсиз қорин тўйғазиш ғамидан ташвишлангани ҳолда маънавий тарбия, маънавият равнақи назардан четда қолаётганини сира-сира тушунолмайман ва оқламайман ҳам!

Айтилган мулоҳазаларни талабалар шаҳарчасига татбиқ этадиган бўлсак, у ерда яна моддий қулайликларни яхшилашга зўр берилгани ҳолда маънавий тарбия муаммоси эътибордан четда қоляпти. Ишонч билан айтаманки, агар ёшларимиз ботинан тарбияли бўлганларида ва бу тарбияли ботин катталар томонидан ўз вақтида бўлажак қийинчиликлардан бохабар қилинганида ёшлар ўша машъум кунлари дераза ойналарига отилган ҳар бир тош ватанимизнинг мустақиллигига отилган тош эканлигини тушуниб етар эдилар. Бир нарсага аминманки, агар шу ҳақиқат талабалар онгу идрокига етказилганида улар ҳатто қурол таҳдиди билан ҳам қўлга тош олмас эдилар. Чунки талабалар халқимизнинг ватан мустақиллигини энг истовчи, энг хоҳловчи бўғинидир.

17 январь тонгида эса... Бомдод намозига азон айтилаётган чоқ шаҳарча тепасига келган тўлин ой ватанимизнинг, миллатимизнинг келажаги бўлмиш талабаларимизнинг ташвиш-хавотиридан, таҳликали тунги беҳаловатлигидан — кечаги қонли оқшом воқеаларидан ҳайрону лолдек қотиб қолган, увадаси чиққан қуроқ булут-ла маъюс чеҳрасини тўсишга уринаётгандек ночор кўринди кўзимга. Тонг ёришгач шаҳарча айландим. У ер-бу ерда казо-казолар тўда-тўда — ниҳоятда жиддий қиёфалар, норизо, ташвишли боқишлар, қовоқлар уюлган. Улар орасида мен таниган-танимаган шаҳар, район, олий ўқув юртлари раҳбарлари, домлалар ва ҳоказо-ҳоказолар. Бу ташвишли-ўйчан қиёфалар шу қабил тўдалашганига кўп гувоҳ бўлганман. Илгари ҳар сафар уларга рўпара келганда, тўғриси, раҳбарларга жуда ачинар, бир чеккаси катталарнинг тинчини ўғирлаётган талабалардан ўзимча норози ҳам бўлардим. Бироқ бу сафар... басавлат казо-казоларнинг ўта жиддий қиёфаларини зимдан қиёслаб юриб беихтиёр хаёл жилови қўлдан чиқди... Ахир шунақанги тартибсизликларнинг асл қаҳрамонлари шу зотлар эмасми?.. Минглаб, миллионлаб абитуриентлар орасидан ўзларингиз саралаб ўқишга олган йигит-қизларга нега бугун боқишлар ўзгача, муҳтарам устозлар? Ўз мартабангиздан фойдаланиб олий ўқув юртини «муносиб» талаба билан таъминламаган биронта казо-казо борми орангизда, жаноби раҳбарлар? Нега энди қиш тонгида юпун кийиниб бораётган талабаларга қараб пешонангиз тиришиб кетаяпти? Талабанинг ўқишдан, билим олишдан ихлоси қайтаётган экан, домладан ихлоси қайтаётган экан, айб кимда? Биринчи навбатда домлаларнинг, ўқув юртлари раҳбарларининг ўзларида эмасми?!. (Бундай таъналарга ўзини виждонан нолойиқ санайдиган домлалардан узр сўрайман)... Президентнинг маошларни, талабалик нафақаларини оширишни ҳақидаги фармонини, нарх-наволарнинг ўзгариши ва бу билан боғлиқ қийинчиликлар муқаррарлигини қизиққон ёшларга барвақтроқ, батафсилроқ тушунтирмаган, тушунтирмаслик Ўзбекистоннинг бугунги аҳволига бефарқлик билан тенг эканини ҳис қилмаган сизлар эмасми?!.

Бу қиёфаларни мен ҳар сафар тўполон, оммавий норозилик, эътирозлар чоғида кўраман. Бошқа пайтлар эса йўқ... Баъзан уйда ўғил ё қизимиз иссиқ овқатга иштаҳаси бўлмаса унинг тепасида айланиб-ўргиламиз, ташвишланамиз. Лекин мен таъна ёғдираётган ўнлаб, юзлаб жиддий-ташвишли қиёфа эгалари мазкур шаҳарчадаги 30 минг талабанинг ярмидан кўпи наридан-бери овқатланишини, шом қоронғусида кафтдек бозорчага келтирилган уй овқатларини талашиб-тортишиб, қўлга илинганини иссиқ-совуқлигига қарамай, қанақанги масаллиқлардан тайёрланганини билмай-нетмай оч иштаҳа билан паққос туширишларини биладиларми, ундан ташвишланадиларми?

Йўқ, ташвишланмайдилар, ташвишли қиёфада турадилар, холос. (Бу ҳам оломонлашув аслида!)...

Район ё шаҳар раҳбарлари вақти-вақти билан талабалар шаҳарчасига келиб, хизмат машинасидан тушиб пиёда айлансалар, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотиладиган дўкон тирбанд, ошхона тирбанд, нон дўкони ва унга қўшни новвойхона тирбанд, ҳатто бозорча тирбанд эканини, транспорт кутиб сарғайиб туришларни, ҳаммомга қадам босиб бўлмаслигини кўриб, уларнинг машаққатини озгина бўлса-да енгиллатишни ўйласалар, шундан ташвишлансалар асакалари кетадими?!. Агар улар жанжал чиқмасидан бурун низолар чиқишининг олдини олувчи нуқсонларни йўқотишни ўйлаганларида, 16—17 январь воқеалари юз бермас, тунд ва ташвишли қиёфа уларни бирлаштирмаган бўлур эди. Ўша дамларда раҳбарлар ҳам норозилар, серташвишлар, аламини ичига ютган, лекин чорасизликдан на ўз талабаларига, на милиция қўшинига бирор сўзни уқтира олмайдиган оломонга айланган эдилар...

17 январь пешиндан кейинги тўқнашувни, югур-югур, қув-қув, қоч-қочни, ур-сурни кўриб-кузатиб милоддан уч аср муқаддам яшаган юнон донишманди Феофрастнинг жунбушга келган оломон кайфияти тўғрисида ёзганларини эсладим. «Жунбушга кирган одам теварагига гала-гала одамларни йиғиб олади-да, бўғилиб, кекирдагини чўзиб атрофдагиларга гап уқтирмоқчи бўлади, — деб ёзади донишманд. — Биров келиб, биров кетаверади, кимдир гапнинг бир бошини эшитса, бошқаси унинг охирини эшитиб улгуради. Учинчиларга эса нотиқ фикрининг мутлақо бир жумласини айтишга улгуради». Талабалар билан милиция қўшини юзма-юз турганида аҳвол айнан шундай—ҳеч ким ҳеч кимни тушунмаётган, кимнинг муддаоси нима эканини биров бировга уқтира олмаётган вазият эди. Можор адиби Б. Хамваш айтмоқчи, «Ҳатто ниҳоятда билимдон, зукко одам ҳам лаҳза сайин тентаклашадиган» ҳолат пишиб етилган эди.

Талабалар кўнглидаги юқорида мен санаб ўтган ва менга қоронғи бошқа норозиликлар юзага тепчиб чиққан, айниқса кеча оқшомги тўқнашув, тош бўрон ва ўқ узишлар сабр косасини ошириб-тошириб юборган эди. Шундай қилиб, талабалар бошқариб бўлмайдиган, гап уқтириб бўлмайдиган, бошқача айтганда, отасини танимайдиган чин маънодаги хатарли оломонга айланиб улгурган эдилар.

Бундай вазиятда аҳволни юмшатишнинг бирдан-бир чораси бор эди. Бунинг учун 17 январга ўтар кечаси барча ётоқхоналарда талабалар билан учрашув ташкил этиш, аҳволни рўй-рост қайд қилиш, талаб-истакларни ўрганиб талабалар иштирокида умум муҳокамадан ўтказиб, қамалганлар бўлса эрталабга қадар уларни қайтариб шаҳарча радиосидан (шаҳарча радиоси керак эканми?!) барчани хабардор қилиш зарур эди. Эрталаб ҳамма кўчага чиққанда варақалар тайёрлаб қўлма-қўл тарқатиш лозим эди (талабалар шаҳарчаси учун махсус рўзнома, матбуот воситаси керак эканми?!). Нон дўкони олдидами, ўт қўйилган гўшт дўкони ўрнидами, ҳар куни тирбанд бўладиган ошхоналар биқинидами — кундалик хабарномалар ойнасидан (шундай масканнинг аҳамияти новвойхона аҳамиятидан озми?!) ҳамма ҳаммани ҳақиқий аҳволдан хабардор қилиш шарт эди.

Биз-чи, биз! 17 январь тонгидан кунни нон дўконига пешма-пеш нон келтиришдан, расталари ҳувиллаган дўконларга сара тухум, тешиккулчалар, қатиқлар туширишдан бошладик. Нима, яна алдашми, яна кўзбўямачиликми? Мана, ҳамма нарса муҳайё демоқчимизми?

Бундай кўзбўямачилик шўронинг чириган чўнтагидан тушиб қолган ва социалистик тузумнинг ўзини ҳам тарих киссасидан тушириб қолдирган сиёсат эмасми?!. «Тўполон кўтарсанг маъмурчилик қилиб қўямиз» дегани эмасми бу?! «Кишечное мышление» сиёсатига хос тадбир эмасми булар?!.

Кўчани тўлдирган, бир муштдек жипс турган талабалар ғазабига ғазаб қўшган яна бир сабаб — бизда норозилик намойишлари, йиғинларига рухсат берилмаганидир. Талабалар рухсат этилмаган йиғинга чиққанларини яхши билишар, шунинг ўзиёқ уларни олдиндан агрессивлаштириб қўйган эди. Ҳар қандай шаҳарнинг марказий майдони бўлади, бу майдонда шаҳар аҳли ўзининг қувонч-ташвишларини изҳор қилади, яхши-ёмон кунларда йиғилади. Талабалар шаҳарчасида бундай майдон йўқ. Дурустроқ спорт майдони ҳам йўқ. Чунки бу ерда 30 минг талаба бир жойга йиғилгани ҳолда биргаликда фикр изҳор этишига имкон яратилмаган. Қолаверса, фуқароларимизда митинг, намойиш ўтказиш тажрибаси, малакаси шаклланмаган. 16—17 январдаги митингнинг қон тўкишга, тўқнашувга айланишига, бир чеккаси, ҳам талабаларнинг, ҳам осойишталик посбонларининг бу борадаги тажрибасизлиги сабаб бўлди. Талабалар истаган пайтда ўнта бўладими, мингта бўладими — тайин майдонга йиғилишса-да, ўзларининг ташвишларини, қийинчиликларини, армонларини, ўқишга, турмушга, дам олиш, топиш-тутишга доир ўзларини қийнаётган муаммоларни баралла айтишса кимга ёмон? Ёки нимаси ёмон? Шаҳарчанинг ўз ҳокимлари бўлса-да, ўз раҳбарияти бўлса-да, мазкур майдондаги йиғинларда изҳор этилган, эълон қилинган талаб-истакларни инобатга олса, қурби етганича уларга жавоб берса, кўрилган чораларни худди шу ерда оммалаштирса, аҳволни яхшилаш йўлидаги тадбирларга талабаларнинг ўзларини сафарбар этса қайтага яхши эмасми?!.

Йўқ, бизда ҳамон ошкора норозиликка рухсат йўқ, норози бўлсанг, марҳамат, бирор хонага кириб олиб дардингни тўкавер! Тушингни қудуққа ё сувга айтгандай... Гўё биз мустақил ўлкада яшай бошладикми, бас, бизда норозилар бўлиши мумкин эмас. Бўлди, бу ёғи жаннат, жумҳурият миқёсида кўрилаётган тадбирларга ҳали натижаси сезилмаётган бўлса-да, тасаннолар, ҳамду санолар айтиб турсанг етади!

Савол туғилади: Президентнинг қатор нутқларида, чиқишларида бот-бот такрорланган қора кучларни нега мен назардан четда қолдираяпман?

Менимча, ўша тўполонда, ўша ур-йиқитда энг катта қора куч шайтон эди! Минглаб одамларнинг раҳмоний майлларини қувиб солган, бутун ўй-хаёлни эгаллаб, шуурни бошқараётган — «оломон» отлиқ шайтон эди!

Ҳатто совут кийган, қалқон тутган, резина сўйилни боши узра ҳаволатиб урҳо-ур қилаётган миршаблар қўшинини ҳам рация тутган бошлиқлар эмас, балки оломонлик кайфияти, оломонлик шайтони бошқараётган эди. Миршабларни оломонга айлантирган ташқи куч — митинг қилиш мумкин эмас, намойиш қилиш мумкин эмас деган ҳукумат қарори эди! Буйруқ бор, фармони олий бор, вассалом, миршаблар қандай бўлмасин оломонни тарқатиши, қувиб солиши шарт! «Ким отишга буйруқ берди?» деган саволга бўладиган жавобни ҳамма кутмоқда. Менимча, митинг қилиш тақиқланади деган жойдагина миршаблар ўқ узишга мажбур бўлади. Башарти шундай фармон бўлмаганида миршаблар ҳам бу қадар агрессивлашмаган, улар фақат ўзаро тўполонга айланиб кетишнинг олдини олиб турган, айрим бузғунчиларнигина тартибга чақирган, қора гуруҳ аъзоларини зимдан аниқлаб қўлга олган бўлур эдилар. Афсуски...

Талабалар қонунга зид равишда намойиш қилаётган эканлар, қонунни яхши биладиган миршаблар, ОМОНчилар нега қонунга хилоф иш қилишди деган саволга яна оломончилик кайфиятини рўкач қиламиз. Чунки улар ҳам оломонга, қасоскор оломонга айланган, оломонлик кайфиятига тушган миршабларнинг ўзлари ҳам ғайриқонуний йўлга ўтган эдилар.

Бир талабани икки ёнидан қўлларини қайириб келишаётганини кўрдим, эҳтимол у тош отгандир, миршабларга бўйсунмагандир — буёғи менга қоронғи — шу боис уларга аралаша олмадим. Лекин шу пайт орқадан келган учинчи миршаб таёғининг учи билан боланинг кураклари орасига туширди, бола нафас ололмай қолди.

— Ошхонадан... ошхонадан чиқувдим...ҳ-ҳеч нарса... — дея олди, холос, атрофга нажот истаб аланглаб.

Икки ёнидагилар туртиб-суртиб сургашда давом этишди, орқадагиси талабанинг кетига тизза солди.

Мен аралашишга мажбур бўлдим:

— Ушлаб кетаяпсизлар, майли, лекин нега ураяпсизлар? — деб гап уқтирмоқчи бўлдим.

— Аралашманг! — деб дўқ урди талабани тутиб кетаётганлардан бири.

— Манавини ҳам ол! — деди иккинчи ёндагиси мени кўрсатиб.

Миршабларни таниб олиш умидида бетларига қарадим, аммо уларнинг саноғи йўқ, ётоқхоналар томон гурра-гурра бостириб бораётган — энг ёмони, уларнинг барчаси бир хил қиёфада — қуролсиз-несиз, кўнгли норозиликдан зардобга тўлган, ноҳақликдан ҳушини йўқотган талабалардан қасос олиш ўти билан ёнаётган оломон қиёфасида эди!..

...Талабалар шаҳарчаси шошилинч таъмирланмоқда — ётоқхоналар, кўча-кўй, дўконлар, ошхоналар қайта тартибга келтирилмоқда. Кечагина анқонинг уруғи бўлган қурилиш ашёлари пешма-пеш келтирилмоқда. Ўтган йилги учрашувлардан бирида қайсидир ётоқхона бекаси ётоқхона таъмири учун уч юз минг сарфлангани, капитал ремонтдан сўнг ўн кун ўтар-ўтмас талабалар ётоқхонани ғорат қилиб юборишгани ҳақида йиғламоқдан нари бўлиб гапиргани ёдимда. Эрта-индин келадиган талабалар бу саъй-ҳаракатларнинг қадрига етадиларми?... Улар оломончилик кайфиятидан, юракларига йиғилган аламизтиробдан халос бўлиб қайтадиларми, ишқилиб?.. Ош-овқатнинг нархини арзонлаштириш бунақанги оломонлашувнинг олдини оладиган бирдан-бир омилмикан? Савол кўп, ташвиш кўп, буларнинг бари мустабид жамиятдан қолган оммани оломон сифатида бошқариш тартибларига, бундай тартиблар норози қатламни баттар оломонлашувга олиб келишига бориб тақалади.

Одамларда шахслашув йўлга қўйилган халқни ҳеч қандай қора куч йўлдан оздира олмайди. Ана шунда ҳатто оломон фикри, кайфияти ҳам жумҳуриятни пароканда этишга эмас, мустақиллигини мустаҳкамлашга хизмат қилади. Ана шундагина халқ табиатидаги оломонлашув кайфиятини тўғри, фойдали йўлга бурган бўламиз.

НАРХ-НАВОДАН ҲИМОЯ

«ХОРАЗМТРАНС» бирлашмасининг Янгиариқ районидаги автокорхонаси раҳбарияти ўз ходимларини бозор нархларининг хуружидан ҳимоя қилишга қарор қилди. Корхонада маош икки ярим баравар оширилди, эркин нархларга ўтилиши муносабати билан ходимларга тўланадиган компенсация 140 сўмга етказилди. Энди автомобилчилар ойига ўрта ҳисобда икки минг сўмдан мояна олишмоқда.

Бундан ташқари автомобиль хўжалиги тушки овқатга сарфланадиган харажатларнинг бир қисмини ҳам қопламоқда. Ҳайдовчилар ва ремонтчилар овқатланиш учун ҳар куни яна икки сўмдан пул олишмоқда.

Ишчилар ва хизматчиларни ишлаб чиқаришни ташкил этишга оқилона, омилкорлик билан ёндашмай туриб, нарх-наво хуружидан ҳимоя қилиш мумкин бўлмасди. Жамоада меҳнат интизомини мустаҳкамлашди, ишёқмасларни қаттиқ жазолай бошладилар, юкларни автомобиль прицепларида ташишни жорий қилдилар. Бу ерда машиналарнинг бўш юриши анча қисқартирилди. Меҳнат қилиш учун етарли шарт-шароит яратилди: юз ўринли намунавий ошхона қурилди, автобазанинг бутун ҳудуди асфальтланди, сув қувури олиб келинди. Уй-жойлар, корхона ёнида эса унга тегишли болалар боғчаси тез суръатларда қурилмоқда.

НЕВАРАСИ Илҳомжон билан суратга тушган бу табаррук она Орзухон аядир. Калинин районидаги Деҳқонобод қишлоғида яшовчи онахон яқинда 103 ёшга қадам ранжида қилдилар.

Е. БОТИРОВ суратга олган.

ҚАШҚАДАРЁДАН ЭШИТИНГ

ШАҲРИСАБЗ. Гўшт комбинатининг иккинчи навбати қурилаяпти.

ҚЎШНИ район хўжаликлари, бўрдоқичилик мажмуаларидан келтирилган моллар корхона кушхонасида кўп туриб қолмайди. Бироқ қайта ишлаш цехларининг қуввати талабга жавоб бермаяпти. Шу боис комбинатни кенгайтириш режалаштирилди. Навбатдаги тизим 1993 йилда ишга туширилади. Ўшанда кунига 10 тоннадан зиёд маҳсулотни савдо шохобчаларига жўнатишга имкон яратилади. Совуқхонада 250 тонна гўштни истаган пайтгача сақлаш мумкин бўлади.

●

ҚАРШИ. 9-автоалоқа корхонаси ёрдамчи хўжалигида етиштирилган чўчқа гўштини ёнилғи-мойлаш материаллари, шиналарга айирбошланаяпти.

ЁРДАМЧИ хўжалик ташкил этилганида тўрт бош она чўчқа сотиб олинганди. Бемаза қовуннинг уруғи кўп бўлади деганларидек, қисқа фурсатда чўчқалар сони 140 тага етди. Корхона ишчи-хизматчиларида эса чўчқа гўштига эҳтиёж йўқ. Шу боис ортиқча маҳсулот Нижнекамск, Самарқанд автошина заводларига, Чоржўй, Фарғона нефтни қайта ишлаш корхоналарига юборилаяпти. Ўрнига корхона учун кундалик зарур моллар олинаяпти.

●

КИТОБ. Свердлов номли жамоа хўжалиги қишлоқларини газлаштириш тўхтаб қолди.

ГАЗ узатувчи қувурларни бир-бирига пайвандлаш ниҳоясига етганди. Қишлоқ аёллари яқин кунларда тандир, ўчоққа таппи ёқиш ташвишидан халос бўламиз, дея қувонишганди. Афсуски, бемаврид хурсанд бўлишибди. Тўсатдан қурилиш ташкилоти қувурларни қирқиб-қирқиб бир жойга йиғиб қўйди. Маълум қилишларича, газлаштириш идораси ишни давом эттирмоқчи эмасмиш. Шунақаси ҳам бўларкан-да.

●

«ҚИШЛОҚ ТУРМУШИ» рўзномасининг илк сони муштарийлар қўлига тегди.

НАШРГА давлат агросаноат ва касаба уюшмаларининг вилоят қўмиталари ҳомийлик қилаяпти. Ҳафталик жамоасининг мақсади Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлидаги тўғаноқларни фош этиш, касаба уюшмалари жамоалари, чорвадорлар, деҳқонларнинг турмуш тарзи, муаммолари, тажрибаларини ёритишдир.

Г. ИСМАТУЛЛАЕВ.

ГАДОМИ Ё ГИЁВАНД?

Мен 40-йилларни яхши эслайман. У пайтларда тиламчиларга пул берсангиз олишмасди, бир тишлам бўлса ҳам нон сўрашарди. Мабодо олдиларига ярим коса овқат қўйсангиз, бошлари осмонга етиб узундан-узоқ дуо қилишарди. Ҳозиргилари эса нонга ёғ суркаб берсангиз ҳам норози.

Бундан бир ой муқаддам ғалати воқеанинг гувоҳи бўлдим. 5—6 тенгдош тушлик қилиб ўтиргандик. Ёнимизга 45 ёшлар чамасидаги соқол қўйган бир киши келди. Дастурхонга таклиф этсак, кўнмади. Шундан сўнг унга 50 тийин бердим. У киши шу ҳам пул бўлди-ю дея ғринибгина ўзича дуо қилди. Ахир 50 тийинга нон беради-ку! Назаримда, юқоридагига ўхшаш кимсалар очликдан, йўқликдан, муҳтожликдан тиламчилик қилмайдилар, улар ичкилик ёки гиёҳвандликка мубтало бўлганлардир.

Ҳ. МАВЛОНОВ.

ШУНИСИГА ҲАМ ШУКР

БОЗОР иқтисодиёти кундалик турмушимизга кириб келди. Оддий фуқаролар, кам таъминланган, кам даромадли, кўп болали оилалар унинг «мазасини» татиб кўришди. Фарғоналик бир гуруҳ мутахассислар уларнинг аҳволини тушунишди.

Ишбилармон олимлар озиқ-овқат маҳсулотлари тақчил бўлиб турган шу кезларда халқ жонига аро киришга аҳд қилишди. Улар сут оқсили, ўсимлик ёғи, озуқа казеини, ҳарир балиғи, балиқ ёғи, чой ва бошқа дармондорилар аралашмасидан икра ҳосил қилишди. Таркибида ўн-ўн беш фоизгача оқсил бор. Сунъий усулда тайёрланган маҳсулотни ўн кун сақлаш мумкин. Ҳозир уни аҳоли иштиёқ билан харид қилаяпти.

И. ДИЛМУРОДОВ

Бу—қизиқ

ИНГЛИЗ олимлари сигирлар иштаҳа билан истеъмол қиладиган арпа, буғдой, беда, маккажўхори, сули, жавдар сингари ўсимликлар баргларидан сут олиш усулини яратдилар. Ажратиб олинган оқсиллар қиздирилгандан сўнг фильтрланиб ювилади. Ҳосил бўлган массани қайнатиб, машинага солинади. Бошқа озуқа моддалари билан аралаштирилади. Қарабсизки, сунъий сут тайёр. У тўйимлилиги жиҳатидан сигир сутидан қолишмайди. Кўринишидан асло фарқланмайди. Энг нозик таъб синовчилар ҳам мазаси хусусида эътироз билдиришолмади.

Ана шу олимлар сигир соғадиган робот яратишди. У компьютер ёрдамида бошқарилади. Инсон ёрдамига муҳтож эмас. Электрон соғувчи сигирларни шу қадар сийпалаб ийдирадики, соғин жараёнида жониворлар тек туришади. Ва илгаригига қараганда 15 фоиз кўпроқ сут беришаяпти. «Газ кон мелад Холдинг» фирмаси мутахассисларининг айтишича, сигирлар роботларга қисқа фурсатда кўникишармиш.

●

АРГЕНТИНА пойтахтида семиз аёллар мусобақаси ўтказилди. Беллашувда вазни 150 килограммдан юқори бўлган 60 аёл қатнашди. Иштирокчилар арқон тортиш, қоп ичига тушиб югуриш бўйича баҳслашишди. Бироқ бу мусобақа натижалари ғолиб аниқланганда, эътиборга олинмасди. Танлов сўнгида вазни 217 килограммлик Мария Менидо «Энг семиз аёл» унвонини қўлга киритди.

ЖИЯНОВНИНГ ЖАНЖАЛИ

ЁКИ ҚАНДАЙ ҚИЛИБ УЧҚУНДАН АЛАНГА ЧИҚҚАНЛИГИ ТЎҒРИСИДА

Биз, шўро фуқаролари бошдан кечираётган оворагарчиликларнинг сабаби нима? Лоақал бурун артишга рўмолчамиз йўқ? Нега ҳатто болаларнинг қорни нонга тўймаяпти? Нега? Нега? Жавоблар кўп. Аммо қуруқ гапга қорин тўймаяпти. Бу саволларга жавоб излаш ва уни баралла айтиб, тайинли натижага эришиш ҳуқуқи менда бўлмаса-да, ўзим бехабар — шу саволларга жавоб излайман. Ўйлаб, ўйлаб яқинда шундай хулосага келдим: бизда халқ билан ҳукуматнинг ўртасида зирҳланган девор бор экан. Яъни, ҳукуматнинг қисмати халққа зарбача боғлиқ эмас. Аммо халқнинг қисмати унинг қўлида. Ҳукуматга хайрихоҳ бўлганлиги учун Николай Гумилёв Ленин бобомиз тарафидан ўлимга буюрилган эди. Ўртага Горький тушди — гапи кўр емади: Гумилёв қатл қилинди. Мен баъзан Горький ана шундан кейин чет элга кетиб қолдимикан, деб ўйлайман. Аммо шўро адабиёти ва тарихида гумонимни тасдиқлайдиган биронта далил учратмадим. Энди билсам, Гумилёвнинг қатл қилиниши Ленин бобомнинг Шўро ҳукуматига берган фотиҳаси экан. Жуда кўп йил Сталин бобо эринмасдан қонхўрлик қилди. Халқ ҳукумат ишига аралашмаслиги учун ҳам ана шундай оммавий қирғинлар уюштирилди. Ҳатто ўзини Сталиннинг танқидчиси деб эълон қилган Хрушчев ҳам норозичилик намойиши ўтказаётган оломоннинг устига танк солган. Ўққа тутдирган эди. Бундай тадбирлар қанчалик узоқ ва изчиллик билан давом этмасин, халқ... тугамади.

Менга баъзан «Ҳокимият — Шўроларга!» деган шиор билан «Ҳокимият — халққа!» деган шиорни бир-бирининг ўрнига ишлатса ҳам бўлаверади, дейишади. Мен айтаман: билинг—шўролар дегани халқ дегани эмас! Шунинг учун ҳам «Ҳокимият — Шўроларга!» деган шиор амалда экан, ҳокимият ҳеч қачон халқнинг қўлига ўтмайди. Аммо ҳамма замонда ҳам халқ ҳокимиятга зўрини ўтказган. Бунинг учун халққа баъзан ўн йил, баъзан эллик йил, баъзан бор-йўғи юз йил керак бўлади. Халқ худди денгизга ўхшайди — тилка-пораси чиқиб кетса ҳам бошини қирғоққа — ҳокимиятга уради ва... қирғоқни емиради. Қирғоқ қаттиқ бўлса юз йил, икки юз йил, беш юз йил чидаши мумкин. Маҳобатли тўлқинлар қирғоққа янада кучлироқ зарба бериш учун мудом орқага чекинади. Бу худди сақрамоқчи бўлган одамнинг тиззаларини бир муддат майиштирганига ўхшайди.

Худди денгизнинг тўлқинига ўхшаб халқ мудом ҳукуматнинг ишига аралашаверади. Тайинли натижадан умид бўлмаса-да, барибир ҳаракатдан тўхтамайди.

Горбачев халқ билан ҳокимият ўртасидаги азамат деворни бир қадар пасайтирди: демократия эпкинлари эса бошлади. Аммо бу нарса унинг ўзига ҳам қимматга тушди — Умалатова катта йиғинда «Сиз истеъфога чиқинг!» деди.

Эсингиздами, шу воқеадан илгари кўпчилик раҳбарлар халқ тарафидан сайлаб қўйила бошланган эди — дарҳол тўхтатилди. «Халққа ишонч йўқ, у — пода!» деган хитоблар янгради.

Бизнинг мамлакатимизда ҳар қандай қонундан кўра телефонлар яхши ишлайди.

Эътибор қилаётган бўлсангиз — кейинги пайтларда халқ ҳукуматни забт эта бошлади. Бир латифада айтилганидек, ҳар икки тарафдан ҳам қурбонлар бор.

Гапни айлантирмасдан мақсадга ўтадиган бўлсак — эшитинг: яқинда Узун пахта тозалаш заводининг ишчилари директорни ишдан олиб ташлашди! Тўғриси, район, вилоятнинг раҳбарлари аввал нима қилишни билмай қолишди: чунки... халқ ҳам директорни ишдан олиши мумкинми! Бунинг устига директор вилоят кенгашининг депутати бўлса!

Гулхўжа Жияновнинг ўзи ҳам «Райком билан соз бўлсам, обком билан соз бўлсам ишчиларнинг қўлидан нима келар эди!» деб юрди. Октябрь ойининг йигирма иккиси эди. Эрталаб завод ишчилари бир жойга тўпланишди-да «Директор — долой!» деб бақира бошлашди. «Долой!» деб бақиришса ҳам майли эди. «Агар директор ишдан олинмаса завод тўхтайди!» деб баралла айтишди.

Зудлик билан турли тоифадаги раҳбарлар заводга етиб келдилар. Халқ пода эмас экан — уни сўзидан қайтаришнинг иложи бўлмади. Сешанба куни ҳам халқни аҳдидан қайтармоқчи бўлишди. Ниҳоят, чоршанба куни катталар халқнинг айтганига рози бўлишди — Гулхўжа Жияновнинг ўрнига Иброҳим Аҳмедов деган одамни тайинлашди. Пайшанбага бориб завод ишга тушди.

Мен заводга бориб лозим бўлган одамлар билан батафсил суҳбатлашдим. Бунинг устига у ердаги яхши-ёмон гаплардан бир мухбир сифатида аввалдан хабардорман.

Йигирма иккинчи октябрдаги иш ташлаш тафсилотларини ўрганаётиб бир гапга эътибор қилдим. Аввалига ишчилар ҳозирги маошнинг кун кечиришга етмаётганлигини, шунинг учун қандай қилиб бўлмасин ойликни кўпайтириш лозимлигини директордан талаб қилишган. Шундоқ ҳам ишчиларнинг ойлигини 25 фоизга кўпайтириш тўғрисида юқоридан кўрсатма келган экан. Директор: «Йигирма беш процент кўтарилади, нима камми?» дейди. Ишчилар чувиллашиб «Бошқа идораларда одамлар биздан кўп ойлик олаяпти» деб эътироз билдиришади. «Агар ойлигимизни оширмасангиз биз ишдан кетамиз» деб бир-икков директорга пўписа қилади. Директор эса «мен ҳеч кимни ушлаб турганим йўқ, кимга ёқмаётган бўлса кетаверсин, мен топиб келаман, завод тўхтаб қолмайди» деган мазмунда гап айтади. Ана шундан сўнг халқ «ДОЛОЙ!» деб қичқира бошлайди. Менинг ҳисобимча, Гулхўжа Жиянов шу ерда қалтис хато қилган.

Вилоят «Хлопкопром» ишлаб чиқариш бирлашмаси Гулхўжа Жияновни ишчилар талаб қилганидек ишдан бўшатмади-да, меҳнат таътилига чиқариб юборди. Юқори ташкилотнинг бундай муносабатини ишчилар «либераллик» деб баҳоладилар.

Мен айни шу масала юзасидан бирлашма бош директори Жалолиддин Халилов билан суҳбатлашдим.

— Тўғри, биз либераллик қилдик. Ишчилар тўғри айтипти. Аммо Жияновнинг ўзи ишлайман деб тургандан сўнг мен ишчиларнинг гапига кириб уни қандай ишдан бўшатаман? Бундан ташқари, масалани ёлғиз ўзим ҳал қила олмайман. Вилоятдаги бошқа раҳбарлар билан ҳам гаплашиб ана шундай хулосага келдик.

Айтмоқчи, ишчиларнинг директорга қўйган айблари хусусида. Улар жуда кўп. Ва ҳар қайсиси алоҳида текширувни талаб қилади. Масалан, бундан бир-икки йил илгари ўн икки минг сўмга машина сотиб олинган. Ана шу машина шикастланган. Бу ишга эса йигирма икки минг сўм сарфланган. Ёки бўлмаса, чет элдан кўп пулга ноёб моллар келтирилган. Аммо унинг ҳузурини бошқалар кўрди — завод ишчиларига унинг ўндан бири ҳам тегмади.

Биз Жияновнинг ўзи билан бу жанжалларнинг сабаблари ҳақида суҳбатлашдик. Директорга қарши бош кўтарган ишчиларни Жиянов «экстремистлар» деб атайди.

— Бундай экстремистлар заводда ўн-ўн беш кишидан ошмайди. Аммо улар бутун массани орқасидан эргаштирди, мажбур қилди. Натижада уч кун завод тўхтаб қолди. Менимча, уларнинг раҳбари бош бугалтир. Одамлар мени ўраб олганда у қочиб кетди.

«Бош бугалтир» — Шукрулло Омонов айтади:

— Заводдаги иш ташлаш менинг бошимга бало бўлди. Агар мен директорга қарши борсам... ёмон бўлади! Директорнинг Фахриддин деган ошнаси бор. Нефтибазага директор бўлиб ишлайди. Бир куни йўлда ана шу Фахриддин машинамни қувиб ўтиб тўхтатди. Энди сизга қийин бўлади, мелиса қўриқлаб юрмаса болалар ўлдириб кетади. Ёки бўлмаса сизни бир темир сандиққа солиб юриш керак, дейди. Ё тавба, дейман. Ўзи область советининг депутати. Ошнамиз бўлади. Нима қилади угроза қилиб. Ҳозир угроза билан иш битириб бўладими! Нима, мени ўлдирмоқчи бўлган одамнинг жони темирданми? Мен бир нарсани яхши биламан: биров учун биров ҳеч қачон ўлимга бормайди. Шундоқ бўлгандан кейин нимага сени темир сандиққа солиб юриш керак, бўлмаса, болалар ўлдириб кетади, деб...

Ана шундай гап-сўзлар билан... бир ой ўтиб, Гулхўжа Жияновнинг меҳнат таътили ҳам тугади. Йигирма учинчи ноябрь куни ишга чиқиши керак эди, ахир уни ҳеч ким директорликдан (халқдан бошқа) бўшатгани йўқ. Шундоқ бўлгандан сўнг директорлигини ишни тўхтаб қолган жойидан бошламоғи лозим эди.

Қизиғи шундаки, ишчилар агар уларнинг талаби бажарилмаса Жияновнинг таътили тугайдиган кун — 23 ноябрдан яна иш ташлашни бошлаб юборишлари тўғрисида лозим бўлган барча идораларнинг раҳбарларини хабардор қилган эдилар. Шундоқ бўлса ҳам бирлашма Жияновни ишдан олмади. Ишчилар ибораси билан айтганда, либераллик қилди. Бунинг сабабини Жалолиддин Халиловдан эшитдингиз.

Ишчилар эса сўзининг устидан чиқди — 23 ноябрь куни Узун пахта тозалаш заводи яна тўхтади.

Орадан уч кун ўтиб Жияновнинг жанжали поёнига етди — у ишдан олинди. Сешанба куни завод ишга тушди. Эртага нима бўлади — бунисини билмайман.

Тожиддин РАЗЗОҚ,
«Халқ сўзи»нинг ўз мухбири.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

АГАР СИЗ

— ўз маблағингизни фойдани кўзлаб сарфлаш;

— йил мобайнида музламайдиган денгиз портига эга эркин иқтисодий зонадаги акционерлик жамиятига эгалик қилиш;

— тадбиркорлик фаолияти учун ғоят қулай шарт-шароитли тартибда ишлаш;

— қўшма корхоналар ва бошқа тижорат тузилмалари барпо этишда қатнашиш;

— имтиёзли шартларда ҳар қандай мол, хом ашё ва материаллар ташиб келиш ва ташиб кетиш ниятида бўлсангиз,

У ҲОЛДА

Сиз Калининград шаҳридаги «Альянс» минтақавий инвестиция-молия компанияси акцияларини сотиб олишингиз ниҳоятда зарур.

«Альянс» компанияси акциялари сизга «Янтарь» эркин иқтисодий минтақасида барқ урган сармоядорликни йўлга қўйишингиз учун ноёб имкон беради. Битта акциянинг баҳоси — 50 минг сўм. 15 февралга қадар акциялар имтиёзли шартнома курслари бўйича сотилади.

Акцияларни сотиб олиш ва зарур ҳужжатларни расмийлаштиришда Ўрта Осиё ва Қозоғистонда «Альянс» компаниясининг тўла ҳуқуқли ваколатини олган «Инвариант» корхонаси ходимлари сиз учун ёрдамга ҳозирдирлар.

Манзилимиз: **Тошкент шаҳри, 700003, Олмазор кўчаси, 15/2, абонемент қутиси: 8420.**

Кечаю кундуз ишлайдиган қуйидаги телефонлар сизнинг хизматингизда: **(3712) 45-87-51, 45-87-70.**

Факс: **(3712) 45-90-20, 45-90-21.**

Телекс: **116299 HOTEL SU.**

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги 1992 йил 31 январда «Латвия-Осиё» қўшма корхонасини республика ҳудудида жойлашган ҳамда ўзбек, чет эл юридик шахслари ва фуқаролари иштирок этадиган қўшма корхоналар рўйхатига киритди.

Корхона манзили: **Ўзбекистон Республикаси, Тошкент шаҳри, ГСП-700077, Луначарский кўчаси, 115-уй.**

Наманган вилояти атторлик моллари базаси жамоаси республика «Атторлик» савдо идораси бош директори Ў. Азизовга онаси

Комилахон ая АЗИЗОВАнинг

вафот этгани муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар, оғир жудолик кунларида унга сабр-тоқат тилайди. Марҳуманинг жойлари жаннатда бўлсин!

Водийларни кезганда...

ҒИЖДУВОН. «Ҳаёт» акционерлик корхонаси ишлаб чиқараётган озиқ-овқат маҳсулотлари шаҳар бозорини тўлдираяпти.

ШУ пайтгача корхона цехларида 40 турда сопол идишлар, 12 турда тикувчилик маҳсулотлари тайёрланарди. Яқинда қандолатчилик кичик корхонаси очилди. Иш юришиб кетди. Ҳолва, парварда, новвот сингари ширинликлар савдога чиқарилди. Бу маҳсулотлар билан аҳолини таъминлашдаги узилиш ва тақчилликлар бироз бўлса-да барҳам топаяпти.

* * *

ШОФИРКОН. Ленин номли жамоа хўжалиги ҳудудида атлас тўқиш цехи ишга тушди.

ОЛТИ қиз Уйчидаги комбинатда тўқиш сирларини ўрганиб қайтишди. Дастгоҳларни ўрнатишда ҳам уйчиликлар ёрдам беришди. Ўтган икки ойда 500 метрдан зиёд атлас тўқилди. Ҳозир корхонага яна олтита дастгоҳ келтирилди.

* * *

ҚЎҚОН. Нон маҳсулотлари комбинати қайта таъмирланди.

МУДДАТИНИ ўтаб бўлган ускуналар ҳовлига чиқариб қўйилди. Таъмирлаш жараёнида хорижий дастгоҳлар ўрнатишга мосланган жойлар тайёрланди. Швейцариядан олинган қулай ускуналар қўл меҳнатини камайтирди. Ҳозир корхона кунига 350 тонна нон ва нон маҳсулотлари, 360 тонна аралаш озуқа тайёрлаш қувватига эга.

«Халқ сўзи» мухбирларидан.

ҚИШЛОҚЛАРНИ ГАЗЛАШТИРИШ УЧУН

● ТОШКЕНТДАГИ «Геологоразведка» тажрибасинов заводи қишлоқларни газлаштириш учун мўлжалланган қурилмаларни — паст босимдаги газ регуляторлари пунктлари ишлаб чиқаришни ўзлаштирди. Янги қурилмадан уй-жойларга магистраль қувурдан газ тақсимлаш чоғида унинг босимини пасайтиришда фойдаланилади. Шу пайтгача «Средазгазпром»нинг кичик корхонасида шундай қурилмалар тайёрланар, улар жуда тақчил ҳисобланарди.

Корхона бу йил икки минг дона газ регуляторлари пунктларини ишлаб чиқаради. Сув хўжалиги вазирлиги, «Средазгазпром», уй-жой-коммунал хўжалик вазирлигидан, республикамизнинг барча вилоятларидан ана шу қурилмаларга буюртмалар берилди.

БОШ МУҲАРРИР Аҳмаджон МУХТОРОВ.

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-09-67, 33-07-48. Индекс: 64608.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 20.00.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12